

บทความวิจัย

เรื่อง วิถีสวน วิถีชน : วิธีการแก้ปัญหาของตัวละครในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง ซามูไรในสวนสน

โดย

นางสาวพรธิดา วัชรศิรินทร์

รหัสนักศึกษา 05520490

เสนอ

อาจารย์ ดร.อารีญา หุตินทะ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2555

ชื่อเรื่อง	วิถีสวน วิถีเซน : วิธีการแก้ปัญหาของตัวละครในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่น เรื่อง ซามูไรในสวนสน	
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวพรธิดา วัชรศิรินทร์	รหัสนักศึกษา 05520490
อาจารย์ที่ปรึกษาหัวข้อ	อาจารย์ ดร.อาริยา หุคินทะ	
ปีการศึกษา	2555	
คำสำคัญ	ลัทธินูจิโด ซามูไร เซน	

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของลัทธินูจิโดในสังคมญี่ปุ่น วิถีคิดแบบเซนที่มีอิทธิพลในสังคมญี่ปุ่น และเพื่อศึกษาวิธีการแก้ปัญหาของตัวละครที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างวิถีคิดแบบซามูไรและวิถีคิดแบบเซนที่ปรากฏในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่องซามูไรในสวนสน โดยมีสมมติฐาน คือ วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่องซามูไรในสวนสน นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแบบซามูไร และการเผชิญหน้ากับความป็นจริงในวิถีแบบเซน แต่ผู้เขียนเลือกให้คุณค่ากับแนวคิดประการใดประการหนึ่งมากกว่า ผลการวิจัยพบว่า ผู้เขียนให้คุณค่ากับการเผชิญหน้ากับความป็นจริงในวิถีแบบเซนมากกว่าแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแบบซามูไร เนื่องจากแนวทางการสอนของเซน เน้นสอนให้อยู่กับความจริง อีกทั้งยังใช้วิถีสวน วิถีเซน เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของตัวละครในเรื่อง

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ซามูไร(Samurai) เป็นชนชั้นนักรบของญี่ปุ่น ตามความหมายของภาษาญี่ปุ่น โบราณแปลว่า “ผู้รับใช้” ดังนั้นกฎเกณฑ์ที่วางไว้สำหรับซามูไรแทบทั้งหมดจะกล่าวถึงหน้าที่รับใช้ต่อหัวหน้าหรือผู้นำของตน ในการต่อสู้ปราบศัตรูคนสำคัญของหัวหน้าหรือของรัฐบาลนั้น กฎที่ซามูไรยึดถือเป็นหลักปฏิบัตินั้นคือ ซามูไรทุกคนจะต้องเป็นผู้อยู่ในสังกัดของเจ้านายในระบบศักดินา จะต้องมีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อเจ้านายอย่างมั่นคง ซามูไรจะต้องเป็นผู้มีเกียรติมีศักดิ์ศรีกล้าหาญไม่เกรงกลัวความตาย อีกทั้งจะต้องเป็นผู้ที่มีความเที่ยงธรรม และช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากอย่างมีเมตตาจิต

ในสังคมญี่ปุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีแนวคิดของซามูไรแฝงอยู่ในความคิดของคนญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าระบบศักดินาจะถูกยกเลิกไปแล้ว แต่วิถีของนักรบที่ถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยได้ผสมกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นอย่างแยกไม่ได้ และมีอิทธิพลต่อการกระทำต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ การเมืองญี่ปุ่น การใช้ชีวิตหรือเรื่องงาน เนื่องด้วยแนวคิดนี้ ดำรงอยู่ในกรอบความคิดพื้นฐานของคนญี่ปุ่น โดยทั่วไป และด้วยสภาพสังคมของญี่ปุ่นเองที่เอื้อต่อการคงอยู่ของลัทธิบูชิโด ทำให้แนวคิดนี้ยังคงมีอิทธิพลต่อสังคมญี่ปุ่นมาจนถึงปัจจุบัน

แนวคิดเรื่องซามูไรในสังคมญี่ปุ่นนั้นยังมีปรากฏให้เห็นอยู่ในวรรณกรรมปัจจุบัน ดังวรรณกรรมเรื่องซามูไรในสวนสน ของเกล สุกิยาม่า (Gail Tsukiyama) นักเขียนหญิงเชื้อสายเอเชีย เธอมีพ่อเป็นชาวญี่ปุ่น และมีแม่เป็นชาวจีน เกิดที่ซานฟรานซิสโก ปัจจุบันอาศัยอยู่ในแคลิฟอร์เนีย ซึ่งพื้นเพเดิมของครอบครัวมาจากฮ่องกง เพราะฉะนั้นเธอจึงค่อนข้างได้เปรียบในการถ่ายทอดวัฒนธรรมเอเชีย ทั้งจีน และญี่ปุ่น ซึ่งผลงานของเธอเป็นเรื่องเล่าที่ต้องรสนิยมของนักอ่านใน โลกตะวันตก นวนิยายของเธอไม่ว่าจะเป็น “Women of the Silk” “The Language of Threads” “Dreaming Water” และ “The Street of a Thousand Blossoms” ล้วนมีลักษณะร่วมกันตรงความละเอียดอ่อนของอารมณ์ในการเล่าเรื่อง และแตะแฉ้มด้วยรายละเอียดของวัฒนธรรมตะวันออกในการสร้างสัญลักษณ์สื่อความหมายทางจิตใจ

แนวคิดเรื่องซามูไรที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องนี้ เกลสูกิยาม่านำเสนอผ่านรูปแบบการใช้ชีวิตเยี่ยงซามูไร โบราณตามลัทธิบูชิโดของตัวละคร และนำเสนอแนวคิดเรื่องการฆ่าตัวตายตามลัทธิบูชิโด ที่ส่งผลต่อความคิดและแนวทางการแก้ปัญหาของตัวละคร โดยลัทธิบูชิโด สอนให้เหล่าซามูไรยึดมั่นในความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และจงรักภักดีต่อเจ้านายของตน ซามูไรถือว่าความตายเป็นเรื่องเล็กน้อย ปรชญาแห่งบูชิโดกล่าวไว้ว่า “ความตายเป็นสิ่งเบาบางยิ่งกว่าขนนก” และบทบัญญัติที่สำคัญที่สุดของซามูไรนั้น คือ บทบัญญัติที่ว่าด้วย “ฮาราคิรี” อันหมายถึง พิธีการฆ่าตัวตายอย่างมีเกียรติของซามูไร โดยการคว้านท้อง

สำหรับเหตุผลในการนำเอาวิธีการ“ฮาราจิริ”มาใช้กับพวกซามูไรแต่เพียงพวกเดียวนั้น เพราะถือว่าพวกนี้เป็นพวกที่มีความกล้าหาญยิ่งกว่าชนชั้นอื่นใด ดังนั้นหากพวกเขาจะต้องตายก็ควรจะเป็นการตายที่แสดงถึงความองอาจกล้าหาญอันเหมาะสมกับศักดิ์ศรีของพวกเขา นอกจากนั้นชาวญี่ปุ่นถือว่าการฆ่าตัวตายโดยวิธีฮาราจิริ เป็นการกระทำอันน่าเลื่อมใสและยกย่องยิ่ง ก่อนหน้านั้นไม่ว่าเขาจะได้กระทำความผิดหรือสร้างความอับยศร้ายแรงเพียงใด หลังจากที่ได้อำนาจฮาราจิริเสร็จสิ้นแล้ว ความผิดและความอับยศจะถูกกลบหายไปทันที ในอดีตแม้การกระทำฮาราจิริจะจำกัดอยู่แต่พวกซามูไรเพียงพวกเดียว แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป แนวคิดนี้ได้ส่งผลต่อความคิดของชาวญี่ปุ่นทั่วไปและยังคงดำรงอยู่ในจิตสำนึกของชาวญี่ปุ่น

วรรณกรรมเรื่องซามูไรในสวนสน ไม่เพียงแต่สะท้อนแนวคิดแบบซามูไรเท่านั้น แต่ยังปรากฏแนวความคิดเรื่องเซนอีกด้วย ซึ่งแนวทางการสอนของเซนนั้น ก็เน้นเผชิญหน้าอยู่กับความจริง แนวคิดนี้เป็นแนวความคิดหลักที่สำคัญของเรื่องส่งผลต่อความคิด ความรู้สึกของตัวละคร และเป็นแนวทางการแก้ปัญหาของตัวละครในเรื่องนี้ โดยตัวละครหลักทุกตัวในเรื่องล้วนมีปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตแตกต่างกัน เด็กหนุ่มคนหนึ่งเจ็บป่วยทางกาย หญิงคนหนึ่งเจ็บป่วยทางใจและสูญเสียทุกอย่างนอกจากชีวิต และชายคนหนึ่งอยู่กับความลับที่บอกใครไม่ได้ แนวทางการสอนของเซนจึงเข้ามาสนับสนุนให้ตัวละครทุกตัวกล้าเผชิญหน้ากับปัญหา และกล้าที่มีชีวิตอยู่ต่อไป

ในแง่ของการนำเสนอ นั้น เกล ลีเกียถ่ายทอดราวเรื่องทั้งหมดในลีลาเรียบง่ายสมจริง ผ่านบันทึกประจำวันของตัวละครเอก เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ช่วงปี ค.ศ.1937-1938 ซึ่งญี่ปุ่นส่งกำลังทหารเข้ารุกรานแผ่นดินจีน ด้วยหวังว่าจะใช้เป็นฐานที่ตั้งที่มั่นคงที่สุดในโลก ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง วรรณกรรมเรื่องนี้โดดเด่นมากในการใช้ฉากหลังอย่างหมู่บ้านชนบท หมู่บ้านบนภูเขา สวนญี่ปุ่น ตลอดจนดินฟ้าอากาศ ชายหาด ท้องทะเลในแต่ละฤดูกาล มาสนับสนุนเหตุการณ์และอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างเหมาะสมสวยงาม โดยเกล ลีเกียมาใช้วิธีการนำเสนอเรื่องราวโดยแบ่งเป็นบทอย่างชัดเจนตามชื่อฤดูกาล ซึ่งเริ่มต้นเรื่องด้วยฤดูใบไม้ร่วง เนื่องจากเป็นตอนที่ตัวเอกของเรื่องผู้ป่วยเป็นวัณโรค ต้องหยุดพักการเรียน และพลัดพรากจากครอบครัวอันเป็นที่รัก เพื่อมาพักรักษาตัวฟื้นฟูสุขภาพที่หมู่บ้านชนบทริมทะเล ในประเทศญี่ปุ่น การแบ่งเรื่องราวเป็นบทตามชื่อฤดูกาลนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีนัยยะเปรียบเปรยในลีลาของบทกวีอยู่อย่างเด่นชัด

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าวรรณกรรมเรื่อง “ซามูไรในสวนสน” นั้นมีแนวคิดสำคัญที่ปรากฏในเรื่อง สองแนวคิดหลักด้วยกัน นั่นคือ แนวคิดเรื่องซามูไร และแนวคิดเรื่องวิถีแบบเซน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง“ซามูไรในสวนสน” ของเกล ลีเกียมา (Gail Tsukiyama) โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความสำคัญของลัทธิบูชิโดในสังคมญี่ปุ่น วิถีคิดแบบเซนที่มีอิทธิพลในสังคมญี่ปุ่น และศึกษาวิธีการแก้ปัญหาของตัวละครที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างวิถีคิดแบบซามูไรและวิถีคิดแบบเซนที่ปรากฏในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่องซามูไรในสวนสน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของลัทธิบูชิโดในสังคมญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาวิถีคิดแบบเซนที่มีอิทธิพลในสังคมญี่ปุ่น
3. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ปัญหาของตัวละครที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างวิถีคิดแบบชามูไรและวิถีคิดแบบเซนที่ปรากฏในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง **ชามูไรในสวนสน**

สมมติฐานการศึกษา

วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง **ชามูไรในสวนสน** นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแบบชามูไร และการเผชิญหน้ากับความเป็นจริงในวิถีแบบเซน แต่ผู้เขียนให้คุณค่ากับแนวคิดประการใดประการหนึ่งมากกว่า

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง **ชามูไรในสวนสน** ของเกล ลีเกียมา (Gail Tsukiyama) แปลโดย ยุทธชัย วิถีกล จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์เอเอสเค มีเดีย

วิธีการวิจัย

1. กำหนดความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ สมมติฐาน ขอบเขตของการศึกษา และวิธีการศึกษา
2. ศึกษาวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง **ชามูไรในสวนสน** อย่างละเอียด ในด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม รวมไปถึงคุณค่าในด้านต่างๆ
3. ศึกษาค้นคว้าและหาข้อมูลจากหนังสือหรือเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง **ชามูไรในสวนสน** และวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์
4. สรุปการค้นคว้าวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง **ชามูไรในสวนสน** และเสนอผลงานในรูปแบบบทความวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง **ซามูไรในสวนสน** มีดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับซามูไรและลัทธินูจิโด

เสถียร พันธรังสี (2508) เขียนหนังสือเรื่อง “**นูจิโด จรรยาของทหาร จิตวิญญาณของญี่ปุ่น**” กล่าวถึง หลักปฏิบัติตามหลักของลัทธินูจิโด 7 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1.ความกล้าหาญ 2.จรรยาของซามูไร 3.ความเป็นสุภาพบุรุษ 4.ความจงรักภักดี 5.การศึกษาอบรมเยี่ยงซามูไร 6.ฐานะของสตรี และ 7.ความรักชาติ โดยแต่ละกลุ่มก็จะมีหลักย่อยลงไป คือ จรรยาของซามูไร มีหลักปฏิบัติเรื่องฮาราจิริ, ความเป็นสุภาพบุรุษมีหลักปฏิบัติตนเรื่องความเมตตา มีความอ่อนหวาน รักษาความจริง และรักษาเกียรติยศ, ความจงรักภักดี มีหลักปฏิบัติเรื่องความภักดี ซื่อสัตย์ต่อเจ้านาย เคารพต่อครอบครัวและบรรพบุรุษ, การศึกษาอบรมเยี่ยงซามูไร มีหลักปฏิบัติเรื่องการข่มใจตนเอง และถ้ากล่าวถึงพิธีกรรมของลัทธินูจิโดนั้น กล่าวถึง พิธีฮาราจิริ หรือเซปปูกุว่าเป็นพิธีกรรมที่จะช่วยล้างมลทินให้กับผู้ที่มีทางเลือกในการรักษาชื่อเสียงของตนไว้ได้ อาจได้รับความไม่เป็นธรรมจากผู้ใหญ่ ถูกใส่ร้ายต่างๆที่ตนไม่ได้ทำความผิดอะไร ก็ยอมตายเสียโดยวิธีกระทำการฮาราจิริ และเชื่อว่าเมื่อได้กระทำการฮาราจิริแล้ว ก็จะพ้นจากมลทินทั้งหลาย และได้เกียรติยศสูงสุด และหนังสือเล่มนี้ยังกล่าวถึง มนุษย์ชาติเชื้อซามูไรที่แท้จริงนั้น มีความกล้าหาญและอ่อนโยนอยู่เป็นปกติ มองเห็นชีวิตมีค่าไม่มากเท่าเกียรติยศ เมื่อกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปก็พยายามเร่งวันเร่งคืนเพื่อที่จะกระทำการฮาราจิริ และถึงแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แนวความคิดเหล่านี้ไม่หายไปตามกาลเวลา แต่ยังมีหลงเหลือในจิตสำนึกของชาวญี่ปุ่นเสมอมา จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่อง ความสำคัญของลัทธินูจิโด และหลักปฏิบัติตามลัทธินูจิโดที่มีต่อซามูไรและประเทศญี่ปุ่น

ภิรมย์ พุทธรัตน์ (2531) เขียนหนังสือเรื่อง “**ซามูไร ชนชั้นนักรบของญี่ปุ่น**” กล่าวถึง ความหมายและความสำคัญของซามูไร ยุคสมัยและวิวัฒนาการของซามูไร พุทธศาสนานิกายเซนและลัทธินูจิโด และวิถีปฏิบัติของซามูไร โดยซามูไร(Samurai) มีความหมายว่า “ผู้รับใช้” มีหน้าที่รับใช้ต่อหัวหน้าหรือผู้นำของตน ในการต่อสู้เพื่อปราบปรามศัตรูคนสำคัญของหัวหน้าหรือของรัฐบาลนั้น และ บทบัญญัติที่สำคัญที่สุดของซามูไรนั้น คือ บทบัญญัติที่ว่าด้วย “ฮาราจิริ” อันหมายถึง พิธีการฆ่าตัวตายอย่างมีเกียรติของซามูไร โดยการคว้านท้อง สำหรับเหตุผลในการนำเอาวิธีการ“ฮาราจิริ”มาใช้กับพวกซามูไรแต่เพียงพวกเดียวนั้น เพราะถือว่าพวกนี้เป็นพวกที่มีความกล้าหาญยิ่งกว่าชนชั้นอื่นใด ดังนั้นหากพวกเขาจะต้องตายก็ควรจะเป็นการตายที่แสดงถึงความมองอาจกล้าหาญอันเหมาะสมกับศักดิ์ศรีของพวกเขา อีกทั้งเชื่อญี่ปุ่น

โบราณยังเชื่อว่าช่วงท้องของร่างกายหรือภาษาญี่ปุ่นโบราณเรียกว่า “ฮารา” เป็นศูนย์กลางของวิญญาณและความรู้สึกต่างๆ ดังนั้นการฆ่าตัวตายด้วยการฮาราคิริ หรือการควั่นท้อง ถือว่าเป็นการปลดปล่อยวิญญาณของตัวเองไปตลอดกาลนอกจากนั้นชาวญี่ปุ่นถือว่าการฆ่าตัวตายโดยวิธีฮาราคิริ เป็นการกระทำอันน่าเลื่อมใสและยกย่องยิ่ง ก่อนหน้านั้นไม่ว่าเขาจะได้กระทำความผิดหรือสร้างความอับสร้ายแรงเพียงใดหลังจากที่ได้กระทำการฮาราคิริเสร็จสิ้นแล้ว ความผิดและความอับจะถูกลบหายไปทันที

ประเด็นสำคัญอีกส่วนหนึ่ง กล่าวถึงพุทธศาสนานิกายเซนและลัทธิชามูไรว่าบทบัญญัติต่างๆ ในพุทธศาสนานิกายเซนนั้นสามารถนำมาใช้กับลัทธิชามูไรได้อย่างดียิ่ง ทั้งนี้เพราะชามูไรทุกคนต่างได้รับการอบรมและการฝึกฝนในการทำจิตใจให้แข็งแกร่งไม่หวั่นไหวต่อสิ่งใดแม้แต่ความตาย ยิ่งไปกว่านั้นชามูไรเป็นผู้อุทิศชีวิตและเสียดสละเพื่อผู้อื่นที่เขานับถือ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่พุทธศาสนานิกายเซนเหมาะสมกับประเทศที่ใช้อำนาจทางการทหารในการปกครองแผ่นดินก็คือ ปรัชญาความเชื่อถือสำคัญที่ว่า ”สรรพสิ่งทั้งหลายในโลกมิได้เป็นของใคร มันมีทั้งความมีตัวตนและไม่มีตัวตนในเวลาเดียวกัน สำหรับการปฏิบัติทางกายภาพทุกอย่างของมนุษย์นั้น ไม่ใช่การปฏิบัติเพื่อตนเองและเพื่อใครทั้งสิ้น แต่เป็นการปฏิบัติเพื่อความว่างเปล่าแห่งความเวียนว่ายตายเกิดที่ไม่มีจุดคงที่แน่นอน” และด้วยความเชื่อถือดังกล่าวนี้เองจะเห็นได้ว่าชามูไรทั้งหลายต่างไม่หวาดหวั่นต่อสิ่งใด แม้แต่ความตายอันเป็นความหวาดกลัวสูงสุดของมนุษย์ จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแบบชามูไร และความสัมพันธ์ของเซนและชามูไร

กลุ่มที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเซนและความสัมพันธ์ระหว่างเซนกับชามูไร

เดชิมารุ ไทเซน(2530) เขียนหนังสือเรื่อง “วิทยายุทธเซน” กล่าวถึง ความเชื่อมโยงระหว่างเซนและวิทยายุทธ โดยชามูไรส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดนับถือชินโตซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นลัทธิเชื่อถือวิญญาณแต่ในขณะเดียวกันพวกเขาก็ยังสนใจในเซน ที่เน้นความเรียบง่ายและการควบคุมตนเอง การตระหนักรู้ในทุกขณะจิต และจิตใจที่สงบในเวลาที่ต้องเผชิญกับความตายซึ่งสอดคล้องกันได้ดีกับวิถีของชามูไรที่ต้องสู้รบกันเสมอ โดยที่ความแตกต่างระหว่างชีวิตกับความตายขึ้นอยู่กับการฟันดาบรวดเร็วเพียงครั้งเดียว แต่สิ่งที่ดีกว่านี้สำหรับพวกชามูไรก็คือ ข้อเท็จจริงที่ว่า เซนให้วิธีฝึกที่เฉพาะเจาะจงทุกวันคือ การทำสมาธิ หรือที่เรียกว่า “ซาเซน” ทำให้ชามูไรสามารถจัดการจิตที่ส่ายนิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวิทยายุทธสมัยใหม่อย่างเช่น เคนโด คาราเต้ ยูโด และไอคิโดมีรากเหง้ามาจากการผสมระหว่างเซนและบูชิโด อันเป็นจรรยาบรรณของชามูไรในยุคกลาง คำว่า “บูชิโด” ตามความหมายโดยพยัญชนะนั้น หมายถึง “วิถีทางแห่งนักรบ” จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเซนและชามูไร

สมภาร พรหมทา (2532) เขียนหนังสือเรื่อง“พุทธศาสนานิกายเซน”กล่าวถึง ความหมายและความสำคัญทั่วไปของพุทธศาสนานิกายเซน แนวทางการสอนของเซน ความสัมพันธ์ระหว่างเซนกับธรรมชาติและสิ่งต่างๆ โดยเซนเป็นลัทธิหนึ่งในพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเป็นลัทธิที่ใหญ่และมีศรัทธามากล้นจากทั่วโลก แนวทางการสอนของเซนนั้น เน้นสอนให้อยู่กับความจริง ในการยอมรับตัวเองและศึกษาธรรมชาติพิจารณาธรรม โดยอาศัยธรรมชาติของชีวิตเป็นสิ่งที่สอน โดยมีจุดหมายสูงสุดด้วยการบรรลุธรรม ตัดสิ้นกิเลสตัณหา มนุษย์ต้องเรียนรู้วิถีดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่อดีตหรืออนาคต เซนสอนว่า ชีวิตต้องยึดขณะปัจจุบัน โดยการอยู่กับปัจจุบัน มนุษย์ต้องสัมพันธ์กับตนเอง และสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ซึ่งต้องไม่ทำให้พลังของกระจายไป ต้องพร้อมเสมอในปัจจุบัน ไม่มีความเสียใจต่ออดีต โดยการคิดถึงแต่อนาคต ก็จะทำให้ปัจจุบันเบาบางลง เวลาที่จะดำรงอยู่คือ "เดี๋ยวนี้"จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องการเผชิญหน้ากับความเป็นจริงในวิถีแบบเซน

กลุ่มที่ 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมตัวละคร

กนกอร เกตุพงษ์ชัย (2553) เขียนสารนิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์บทบาทของตัวละคร *สี่ชานกวาง* ในเรื่องคนขายชาติ”ของหยูหัว โดยศึกษาสภาพสังคมในยุคปฏิวัติวัฒนธรรมซึ่งอยู่ในสมัยการปกครองของเหมา เจ๋อตุง และศึกษาลักษณะตัวละครสำคัญคือสี่ชานกวาง ซึ่งเป็นตัวแทนของคนจีนในยุคปฏิวัติวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ประเทศจีนในช่วงยุคเหมาเจ๋อตุงได้ถูกมหาอำนาจตะวันตกกรุกราน ทำให้ประเทศจีนที่กำลังพัฒนาและเจริญรุ่งเรืองต้องประสบปัญหา เพราะถูกเอาเปรียบจากกลุ่มคนตะวันตกที่เข้ามาเพื่ออิทธิพลร่วมมือกับกลุ่มผู้มีอำนาจของจีน ผู้เขียนจึงได้จำลองวรรณกรรมเรื่องคนขายเลือด โดยกล่าวถึงในทำนองเสียดสีผ่านการดำเนินชีวิตของตัวละครเอก “สี่ชานกวาง” ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายเหมาเจ๋อตุง ทั้งการไม่ได้รับการศึกษาเพราะเหมาเจ๋อตุงไม่มียุทธศาสตร์สนับสนุนการศึกษาในระบบ แต่เน้นให้เยาวชนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง นโยบายด้านสังคมที่ให้ประชาชนมีโอกาสได้แสดงออกความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์กัน กลับเป็นโอกาสให้มีการใส่ร้ายป้ายสีกันจนทำให้ครอบครัวของสี่ชานกวางต้องใช้ชีวิตด้วยความหวาดระแวงไม่มีความสุข ส่วนนโยบายด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะการนำระบบคอมมิวนิสต์มาใช้ เป็นนโยบายที่ผู้เขียนเสียดสีมากที่สุด เพราะเห็นได้จาก“สี่ชานกวาง” ไม่มีทรัพย์สินเป็นของตนเอง แม้แต่ปัจจัยสี่ที่เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เมื่อ“สี่ชานกวาง” ต้องการสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพสำหรับครอบครัว การขายเลือดของ “สี่ชานกวาง” จึงแสดงให้เห็นว่านโยบายของเหมาเจ๋อตุง ทำให้สี่ชานกวางซึ่งเป็นภาพแทนของคนจีนไม่มีสิ่งใดที่เป็นของตนเอง นอกจากชีวิตและเลือดเนื้อ

ทิพาพร ไตรบรรณ (2553) เขียนสารนิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์นวนิยายแปลญี่ปุ่นเรื่อง ‘คือฉันอีกคน’” ของ ยามาโมโตะ ฟุมิโอะ โดยศึกษาวิเคราะห์เฉพาะประเด็นเรื่องบทบาทของสตรีญี่ปุ่นตามหลักของลัทธิบูชิโดและศึกษาพฤติกรรมของตัวละครที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนในเรื่องของการที่สตรีญี่ปุ่นเมื่อแต่งงานไปแล้วควรอยู่ในโอวาทสามี ยามาโมโตะสร้างเรื่องให้ตัวละครเอกหญิงมีการแบ่งภาคหรือการทำให้เงินนั้นสามารถมีชีวิตได้จริงๆ ซึ่งตัวจริงและเงาของตัวละครหญิงในเรื่องแตกต่างกัน เพราะการไปแต่งงานกับผู้ชายคนละคนกัน โซโกะ A หรือตัวจริงนั้นมีชีวิตที่เป็นอิสระ อยากทำอะไรก็สามารถทำได้เหมือนเป็นตัวแทนของหญิงสาวญี่ปุ่นสมัยใหม่ แต่ขาดความรักและเอาใจใส่จากสามี ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอต้องการมาตลอดชีวิต ซึ่งสะท้อนถึงสภาพสังคมญี่ปุ่นในปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาของสตรีญี่ปุ่นที่แต่งงานแล้ว และตัวละคร โซโกะ B หรือเงินนั้นได้รับความรักความเอาใจใส่จากสามี แต่ขาดอิสระในชีวิต ทำให้ทั้งสองโหยหาในสิ่งที่ตัวเองขาดไป ซึ่งวิถีชีวิตของตัวละครหญิงที่เป็นตัวจริงนั้นขัดต่อหลักในลัทธิบูชิโดของญี่ปุ่น ภรรยาจะต้องปรนนิบัติสามีอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ต้องทำตัวให้อยู่ในโอวาทของสามี อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างตัวละครหญิงซึ่งเป็นตัวจริงกับสามี ส่วนตัวละครเงินนั้น ถึงแม้จะปรนนิบัติรับใช้สามีถูกต้องตามหลักบูชิโดที่ญี่ปุ่นนับถือก็จริง แต่ในส่วนท้ายของเรื่อง ตัวละครเงาไปมีคู่ ซึ่งผิดต่อหลักบูชิโดเช่นกัน ทำให้ตัวละครเงาต้องประสบกับปัญหาชีวิตที่ไม่ราบรื่น และเมื่อทั้งสองได้พบกัน ต่างฝ่ายต่างมองว่าชีวิตของอีกฝ่ายคงาม เป็นทางชีวิตที่ปรารถนา ทั้งสองจึงสลับตัวกัน แต่จากประสบการณ์ทั้งหลายก็ทำให้ได้เรียนรู้ว่าตัวเองนั้นไม่อาจเปลี่ยนไปจากสิ่งที่เคยเป็น และไม่มีใครแทนที่คนสำคัญซึ่งตนตัดสินใจร่วมชีวิต นวนิยายเรื่องนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงการมีชีวิตของชาวญี่ปุ่นและลักษณะสภาพสังคมทางญี่ปุ่นที่ชีวิตคู่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลัทธิบูชิโด เพราะในคติของชาวบูชิโดนั้นถือว่า สามีเป็นผู้นำและภรรยาเป็นผู้ตาม หรือสามีภรรยาเป็นคนเดียวกัน ความรอมชอมในด้านความคิดเห็นจะเป็นสิ่งที่ประพดปฏิบัติในครอบครัวเสมอ จึงไม่ค่อยปรากฏว่าสามีและภรรยามีความคิดเห็นตรงกันข้าม และตัวละครหญิง โซโกะ A และ B ต่างก็ทำผิดต่อหลักบูชิโด คือการมีคู่ อันเป็นที่นำมาซึ่งความแตกร้างในชีวิตคู่

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำความรู้จากเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้มาศึกษาประกอบการวิเคราะห์วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่องชาบูไรในสวนสน เพื่อให้บรรลุตามประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป

ผลการวิจัย

สติเฟิน : จากคนนอกสู่การเรียนรู้วิถีเซนของคนใน

สติเฟิน เป็นเด็กหนุ่มชาวจีน ผู้ป่วยด้วยวัณโรค จนต้องหยุดพักการเรียน และพลัดพรากจากครอบครัว เพื่อเดินทางมารักษาตัวที่บ้านพักตากอากาศในเมืองทารุมิ หมู่บ้านชนบทริมทะเลแห่งหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น และมาอาศัยอยู่กับมัตสึ ชายวัยกลางคน ผู้ทำหน้าที่ดูแลบ้านและสวนของครอบครัว สติเฟินต้องแบกรับความรู้สึกโดดเดี่ยวเปลี่ยวเหงาเนื่องจากต้องพลัดพรากจากครอบครัว อีกทั้งยังต้องรับรู้เรื่องราวจากแดนไกล ไม่ว่าจะเป็นข่าวกองทัพญี่ปุ่น โจมตีแผ่นดินจีนอย่างโหดร้าย หรือข่าวการแตกแยกกันของพ่อกับแม่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อความคิดและสภาพจิตใจของเขาเป็นอย่างมาก

ตามลักษณะวัฒนธรรมของสังคมญี่ปุ่น สติเฟินนั้นเปรียบเสมือนคนนอกในสังคมญี่ปุ่น เป็นคนนอกทั้งด้านเชื้อชาติ ครอบครัว วัฒนธรรม และวิถีคิด อีกทั้งสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นนั้นก็ได้เป็นตัวขับเน้นความเป็นคนนอกของสติเฟินอย่างชัดเจน สังคมญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญกับเรื่องคนนอกและคนในเป็นอย่างมาก คนใน หมายถึง บุคคลภายในครอบครัวตัวเองหรือบุคคลภายในหน่วยงาน ส่วนคนนอกในสังคมญี่ปุ่น หมายถึง บุคคลที่ไม่ใช่คนในครอบครัวหรือบุคคลต่างหน่วยงาน ต่างเชื้อชาติและต่างวัฒนธรรม

สติเฟินเป็นคนนอกของคนในหมู่บ้านทารุมิและยะมะงุจิทางด้านเชื้อชาติ และสำหรับตัวมัตสึเองนั้น ถึงแม้มัตสึจะทำงานให้กับครอบครัวสติเฟินมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ของเขา แต่ถึงอย่างไรสติเฟินก็เปรียบเสมือนคนนอกของมัตสึ มัตสึไม่ใช่บุคคลในครอบครัว เป็นเพียงคนทำงานให้เท่านั้น การปฏิบัติต่างๆจึงเป็นไปตามหน้าที่ของผู้ดูแล ดังตัวอย่าง

“สักครู่ผมก็เคลิ้มไปกับวิวนอกหน้าต่างที่ผ่านไปเรื่อยๆจนเริ่มเสียดาและรู้สึกล้า นี่เป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ออกจากบ้านที่รู้สึกว่าคุณคนเดียวจริงๆถ้าไม่นับตอนที่อยู่กับคุณพ่อเพียงไม่กี่ชั่วโมงที่โกเบ และคุณแม่ที่จะมาเยี่ยมผมอีกหลายเดือนข้างหน้า หน้าที่ผมทำได้ตอนนี้คือดูแลสุขภาพใจเอาทั้งความกลัวและความตื่นเต้นที่ต้องเผชิญกับสิ่งต่างๆ ที่ยังไม่รู้จักเข้าไปให้เต็มที่

(Gail Tsukiyama2537 : 17)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นความรู้สึกของสติเฟินขณะกำลังเดินทางโดยรถไฟเพื่อมุ่งหน้าไปยังทารุมิ แสดงถึงความวิตกกังวลใจ กลัวและตื่นเต้นกับการที่ต้องไปทำความรู้จักกับสถานที่ใหม่ๆ สังคมใหม่ๆ รวมถึงคนต่างเชื้อชาติ ต่างครอบครัวและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ไม่คุ้นชิน

สติเฟินเป็นคนนอกด้านวิถีคิดของสังคมญี่ปุ่นและมัตสึ การมาอยู่ทารุมิในช่วงแรก สติเฟินไม่เข้าใจและไม่คุ้นชินกับรูปแบบวิถีการใช้ชีวิตของมัตสึ เพราะสติเฟินมีวิถีคิดที่แตกต่างออกไป เนื่องจากทั้งสองคน

มีความต่างกันด้านวัฒนธรรม วัย และประสบการณ์ชีวิต มัตสึเป็นคนเงียบขรึม เข้มแข็ง และรักในการทำสวน ดังตัวอย่าง

คุณพ่อบอกมัตสึอยู่ตัวคนเดียว ดูแลบ้านริมหาดของคุณปู่มากกว่าสามสิบปีแล้ว หลังจากที่พ่อแม่ตาย เขาก็ต้องเลือกระหว่างมาอยู่ที่บ้านของคุณปู่ที่ฮ่องกง หรืออยู่เฝ้าบ้านที่ญี่ปุ่นนี้คนเดียว มัตสึทำงานกับครอบครัวผมมาตั้งแต่เด็ก ส่วนพ่อแม่ก็ทำงานให้คุณปู่มาก่อนหน้านั้นเสียอีก มัตสึคงจะอายุราวๆหกสิบได้ ผิวหนังสีน้ำตาลไหม้ เหี่ยวยุ่น ทำทางไว้ตัวและจีราคาญ คุณเป็นคนที่ชอบอยู่คนเดียวมากกว่า จึงบอกได้ไม่ยากว่าที่ผมมาครั้งนี้ จะต้องรบกวน โลกอันเงียบสงบของเขาอย่างแน่นอน

(Gail Tsukiyama2537 : 19)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นความรู้สึกลึกซึ้งของสติเฟินที่มีต่อมัตสึเมื่อมาถึงหมู่บ้านทารูมิครั้งแรก สำหรับสติเฟิน มัตสึเป็นคนขึงจ้ง จริงจ้ง เงียบขรึม ค่อนข้างไว้ตัว และมีมนุษยสัมพันธ์ไม่ค่อยดีนัก แต่เมื่อต่างคนต่างได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในเวลาต่อมาความคิดที่สติเฟินมีต่อมัตสึก็เปลี่ยนแปลงไป สติเฟินรู้จักตัวตนของมัตสึมากขึ้น ทั้งคู่เริ่มต้นความสัมพันธ์แบบคนแปลกหน้าต่อกัน และค่อยๆทวีความผูกพันอันอบอุ่นลึกซึ้งขึ้นมาทีละน้อย ควบคู่ไปกับการเปิดเผยความลับต่างๆในชีวิตของมัตสึ ว่าแท้จริงแล้วนั้น มัตสึเป็นชายวัยกลางคนผู้เปี่ยมไปด้วยน้ำใจ กล้าหาญและมีหัวใจที่อ่อนโยนมากเพียงไร

สถานการณ์ของสงครามระหว่างจีนและญี่ปุ่น ทำให้หมู่บ้านทารูมิไม่มีเด็กหนุ่มอาศัยอยู่ คนหนุ่มส่วนใหญ่พากันไปร่วมกองทัพญี่ปุ่น สิ่งนี้จึงขบเน้นความรู้สึกความเป็นคนนอกของสติเฟินอย่างเด่นชัด ดังตัวอย่าง

เดือนแรกที่ผมมาอยู่ที่บ้านริมชายหาดนี้ ผมคิดว่า การได้มาอยู่ที่ทารูมิจะช่วยให้ผมอยู่ห่างจากความวุ่นวายในประเทศจีน แต่พอมานึกอีกทีก็ทำให้ใจหาย ในบรรดาชาวบ้านที่มาร่วมงานนี้ มีผมคนเดียวเท่านั้นที่เป็นคนหนุ่ม แม้ชาวบ้านจะคุ้นเคยกับผมแล้วแต่ก็ยังรู้สึกว่าคุณเองเด่นเกิน ไปจนน่าอึดอัด

(Gail Tsukiyama2537 : 119)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสงครามเป็นสิ่งที่ขบเน้นความรู้สึกความเป็นคนนอกของสติเฟินอย่างชัดเจน สติเฟินเป็นเด็กหนุ่มคนเดียวในหมู่บ้านทารูมิ ทำให้ตัวสติเฟินรู้สึกแปลกแยก และรู้สึกว่าตนเองไม่ใช่คนที่ทารูมิ อีกทั้งสิ่งนี้ยังช่วยเน้นย้ำว่าจีนและญี่ปุ่นนั้นเป็นประเทศคู่สงครามกัน อย่างไรก็ตามเมื่อสติเฟินใช้ชีวิตในทารูมิ เรียนรู้วิถีชีวิต และวัฒนธรรมในสังคมญี่ปุ่นไปได้ระยะหนึ่ง ความรู้สึกถึงความเป็นคนนอกของสติเฟินก็เบาบางลง ไม่มีความรู้สึกแปลกแยกในการมาปรากฏตัวต่อที่สาธารณะในหมู่บ้านทารูมิอีกต่อไป ดังตัวอย่าง

ชาวบ้านที่นี้ยังคงใช้ชีวิตต่อไปตามปกติ พวกคนแก่ผู้ชายนั่งอยู่ที่หน้าร้านพูดคุยกันถึงเรื่อง การหาปลา ครอบครัวยุคและสงคราม พวกเขาพูดคุยกันเบาๆ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน เวลาผมเดินผ่าน ก็ไม่มีใครหันหน้ามามองหรือหยุดคุยกัน เป็นครั้งแรกที่รู้สึกว่าการมาปรากฏตัวที่หมู่บ้านทารุมิไม่ใช่ เรื่องแปลกใหม่อะไรอีกต่อไป พวกผู้หญิงแบกตะกร้าหรือไม้ก็ผู้หญิงตัวเล็กๆ ไว้ที่หลัง เดินไปเดินมา เพื่อซื้อของใช้ประจำวัน รู้สึกว่ามีใครมาตีแขนเบาๆ เมื่อหันไปเห็นเค โกะฮินอยู่ข้างหลัง

(Gail Tsukiyama2537 : 117)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสติเฟนเริ่มมีความสุขกับการใช้ชีวิตในหมู่บ้านทารุมิ ไม่รู้สึก แปรกแยกแตกต่างในความเป็นคนนอกของตน สติเฟนสามารถเรียนรู้ ปรับตัวให้เข้ากับสังคม และ วัฒนธรรมญี่ปุ่น อีกทั้งยังเริ่มยอมรับวัฒนธรรมความเป็นญี่ปุ่นมากขึ้น

สติเฟนเป็นตัวละครที่แสดงถึงความปรารถนาของเกล สึกิยาม่าที่ต้องการแสดงให้เห็นความสำคัญ ของวิถีคิดของสังคมญี่ปุ่นในเรื่องวัฒนธรรม และแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต สติเฟนได้มาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และแนวความคิดของสังคมญี่ปุ่นผ่านตัวละครสำคัญสองตัวในเรื่องคือ มัตสึและซาจิ โดยเฉพาะ วิถีการใช้ชีวิตที่เข้มแข็งเยี่ยงซามูไร โบราณของมัตสึ สติเฟนได้เรียนรู้ผ่านการกระทำทั้งของมัตสึเอง และ ผ่านคำบอกเล่าของซาจิ อีกทั้งสติเฟนนั้นได้เรียนรู้เรื่องการเผชิญหน้ากับความจริงในวิถีแบบเซน และ แนวทางการแก้ไขปัญหาในชีวิตของวัฒนธรรมชาวญี่ปุ่นผ่านมัตสึและซาจิเช่นกัน โดยเกล สึกิยาม่านำเสนอ ให้เห็นการเป็นคนนอกสังคมญี่ปุ่นของสติเฟนถึงการยอมรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นของเด็กหนุ่มชาวจีน โดย ซึ่ให้เห็นว่าเมื่อสติเฟนได้รู้จักมัตสึ ทำให้ความคิด และแนวทางการแก้ไขปัญหาของสติเฟนเปลี่ยนแปลงไป

ซาจิ : คนในจากวิถีซามูไรสู่วิถีเซน

ซาจิเป็นสาวงามแห่งทารุมิ ประเทศญี่ปุ่น ผู้ป่วยเป็น โรคเรื้อรังตั้งแต่อายุเพียง 17 ปี โรคเรื้อรังเป็นโรค ที่น่ารังเกียจในสังคมญี่ปุ่น ซาจิจึงต้องการฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหา และเพื่อรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของ ครอบครัวให้ดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งสาเหตุที่สนับสนุนให้ซาจิคิดฆ่าตัวตายนั้นมีหลายประการ ประการแรก คือ ซาจิดำรงอยู่ในสถานะผู้หญิงคนหนึ่งในสังคมบุชิโด เธอจึงต้องดำเนินชีวิตตามความคาดหวังของครอบครัว และสังคม เมื่อเป็น โรคเรื้อรังเธอจึงต้องอดทนอยู่กับความขัดแย้งกดดันของครอบครัวและสังคมญี่ปุ่นที่ไม่ ยอมรับ พร้อมทั้งบับบังคับเธอ เพราะคิดว่าโรคเรื้อรังที่เป็นอยู่จะเป็นการทำให้ครอบครัวมีมลทินและเสีย เกียรติ ประการที่สอง คือ ซาจิเองนั้นไม่สามารถยอมรับตัวเองได้ เนื่องจากโรคเรื้อรังทำให้ความสวยงามใน วัยสาวของเธอหายไป และที่สำคัญนั้นรอยแผลที่เกิดจากโรคเรื้อรังบดบังความสวยงามในชีวิตของเธอ โรค

เรือนทำลายทุกอย่างในชีวิตเธอ ทำให้คนรักของเธอไม่สามารถยอมรับและรังเกียจในสิ่งที่เธอเป็นได้ ทางเลือกในการแก้ปัญหาของเธอมิ่ไม่มาก เธอจึงตัดสินใจฆ่าตัวตาย ดังตัวอย่าง

เหมือนว่าซาจิรู้ว่าผมคิดอะไรอยู่ เธอเงยหน้าขึ้นมองแล้วว่า “เวลาอาจจะเปลี่ยนแปลงอะไรๆ ยังจำได้ว่ามีอยู่ครั้งหนึ่งที่ฉันทนไม่ได้เวลาที่เห็นหรือ ได้กลิ่นดอกไม้ ฉันไม่รู้สึกอะไรกับดอกไม้เลย ไม่ว่าจะความสวยงามหรือความสงบเงียบของมัน” ซาจิไปที่สวนที่อยู่เบื้องล่างนั้น “ฉันไม่ยอมให้มันสูญปลูกดอกไม้ ไม่ว่าจะดอกอะไรก็ตามเพราะดอกไม้พวกนี้ทำให้นึกถึงความหลัง นึกถึงโทโมโกะ นึกถึงสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและก็ผ่านไปอย่างรวดเร็ว นึกถึงความสวยเพียงชั่วครู่ชั่วยาม”

(Gail Tsukiyama2537 : 138)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทนาระหว่างซาจิและสตีเฟน แสดงให้เห็นถึงความสวยงามในชีวิตที่ซาจิเคยสูญเสียไปซึ่งเป็นผลจากโรคเรื้อนที่เธอเป็น และเธอไม่เข้าใจสามารถยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในช่วงแรก การตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยวิธีการฆ่าตัวตายของซาจินั้น เพื่อหนีปัญหา และไม่ต้องการอดทนรับความขัดแย้งกดดันจากสังคมญี่ปุ่นที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ต่อลัทธินิวซีโด และที่สำคัญนั้น คือ ซาจิต้องการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของครอบครัวให้ดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งเป็นรากฐานของแนวคิดเรื่องซามูไรและลัทธินิวซีโดในเรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแบบซามูไร กล่าวคือลัทธินิวซีโด เป็นหลักปฏิบัติสำคัญที่ซามูไรยึดถือ และสอนสั่งสืบต่อกันมา หลักของนิวซีโดนั้นจะสอนให้ซามูไรยึดมั่นต่อความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และจงรักภักดีต่อเจ้าผู้ครองเมือง มีความสมถะ อ่อนน้อม รักศักดิ์ศรี และไม่หวั่นเกรงต่อความตาย ซึ่งผู้ยึดถือลัทธินิวซีโดถือว่า ความตายเป็นสิ่งที่เบาบางกว่าชนก และความตายจะนำมาซึ่งเกียรติแห่งนักรบ สามารถล้างความอับชยของซามูไรผู้นั้น และสำหรับบทบัญญัติที่สำคัญที่สุดของซามูไร คือ บทบัญญัติที่ว่าด้วย “ฮาราคิริ” อันหมายถึง พิธีการฆ่าตัวตายอย่างมีเกียรติของซามูไร โดยการคว้านท้องเป็นพิธีกรรมที่จะช่วยล้างมลทินให้กับผู้ที่มีทางเลือกในการรักษาชื่อเสียงของตนไว้ได้ และเชื่อว่าเมื่อได้กระทำการฮาราคิริแล้ว ก็จะพ้นจากมลทินทั้งหลาย และได้เกียรติยศสูงสุด แนวคิดดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ผ่าน ตัวละครซาจิที่ต้องการหนีปัญหา และรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของครอบครัวให้ดำรงอยู่ต่อไป ดังตัวอย่าง

“คุณพ่อเชื่อว่าถ้าฉันจบชีวิตตัวเองแล้ว ท่านจะสามารถกู้ชื่อเสียงเกียรติยศของครอบครัวกลับคืนมาได้ แต่ฉันก็ไม่ยอมทำตามที่ท่านต้องการ เพราะถ้าฉันยอมตายก็จะถือว่าเป็นการทำ “โกะ” หรือการยอมทำตามความต้องการของท่าน สิ่งนี้ถือเป็นภาระ เป็นหน้าที่สูงสุดที่ลูกจะต้องทำตามความต้องการของพ่อแม่ แต่ฉันทำให้ท่านผิดหวัง”

(Gail Tsukiyama2537 : 142)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทนาระหว่างซาจิและสติเฟน โดยเป็นเรื่องราวที่พ่อและครอบครัวของซาจิ ต้องการให้ซาจิฆ่าตัวตายเพื่อรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของครอบครัวให้กลับคืนมา แต่ซาจิกลับและไม่กล้า พ่อที่จะทำตามความต้องการของครอบครัว จะเห็นได้ว่าแนวคิดการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแบบซามูไร โดยวิธีการฆ่าตัวตายนั้นยังคงฝังรากลึกอยู่ในความคิดของชาวญี่ปุ่น ถึงแม้ปัจจุบันยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่แนวความคิดเหล่านี้ไม่หายไปตามกาลเวลา หากยังคงมีหลงเหลือในจิตสำนึกของชาวญี่ปุ่นเสมอมา ลัทธินูชิโดนั้น ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นประเพณี และธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของคนญี่ปุ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า วิธีคิดแก้ปัญหาของซาจิในลำดับแรก คือ วิธีแห่งซามูไร เธอจึงเลือกฆ่าตัวตายเพื่อรักษาเกียรติของครอบครัว แต่เมื่อเธอได้พบกับมัดสุ ชายวัยกลางคน ซึ่งเป็นพี่ชายของเพื่อนสนิทของเธอ วิธีการแก้ปัญหาของซาจิจึงเปลี่ยนไป ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งที่มีมัดสุสอนซาจิ ก็คือ แนวคิดแบบเซน ในการแก้ปัญหาหรือเผชิญกับปัญหา เนื่องจากเซนเน้นสอนให้อยู่กับความจริง สอนให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่กับปัจจุบัน มุ่งไม่ให้นมนุษย์หนีปัญหา และไม่ใช้วิธีแก้ปัญหาโดยวิธีการฆ่าตัวตาย อีกทั้งซาจียังได้ยึดมั่นมัดสุเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และเมื่อมีโอกาสก็ส่งต่อทักษะหรือแนวทางการแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่น นั่นคือ สติเฟน กล่าวคือ ซาจิได้บอกเล่าเรื่องราวชีวิตของเธอที่มีมัดสุคอยช่วยเหลือทุกวิถี และสอนให้เธอก้าวเผชิญหน้ากับปัญหา ไม่คิดแก้ปัญหาโดยการฆ่าตัวตาย ซาจิจึงเปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมระหว่างสติเฟนและมัดสุ

มัดสุ : สะพานสู่วิถีสวน วิถีเซน

แนวคิดเรื่องซามูไรในวรรณกรรมเรื่องซามูไรในสวนสน ยังปรากฏผ่านตัวละครสำคัญในเรื่องอีกตัวหนึ่ง โดยนำเสนอผ่านตัวละคร “มัดสุ” ในเรื่องรูปแบบการใช้ชีวิตและลักษณะนิสัย โดยซามูไร แปลว่า ผู้ถือดาบหรือผู้รับใช้ ซามูไรเป็นชนชั้นนักรบของญี่ปุ่น ดังนั้นกฎเกณฑ์ที่วางไว้สำหรับซามูไรแทบทั้งหมด จะกล่าวถึงหน้าที่รับใช้ต่อหัวหน้าหรือผู้นำของตน ในการต่อสู้ปราบศัตรูคนสำคัญของหัวหน้าหรือของรัฐบาลนั้น โดยทั่วไปซามูไรต้องเป็นผู้ควบคุมตัวเอง ไม่อ่อนไหว ไม่แสดงอาการไม่ว่าเจ็บหรือยินดี ไม่บ่น ไม่ร้องไห้ ต้องสงบนิ่งทั้งการกระทำและจิตใจ อีกทั้งต้องปฏิบัติตามหลักนุชิโดอย่างเคร่งครัด นุชิโด คือ "หนทางของอัศวินนักต่อสู้" (the way of the fighting knight) หรืออาจแปลอีกอย่างหนึ่งว่า “มรรควิธีที่จะนำไปสู่ความเป็นซามูไร” นุชิโดมีคุณสมบัติที่สำคัญ 7 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความเมตตากรุณา ความนับถือซึ่งกันและกัน ความซื่อตรง ความมีเกียรติ และความจงรักภักดี

มัดสุชายชาวญี่ปุ่นวัยกลางคนมีหน้าที่เป็นผู้ดูแลบ้านและสวนให้กับครอบครัวของสติเฟน มัดสุเป็นคนขึงขัง จริงจัง เสียขบถมีพุดน้อย เป็นคนที่มีจิตใจเข้มแข็ง อ่อนโยน และค่อนข้างเก็บตัว ลักษณะภายนอกดูเหมือนปิดกั้นตนเองอยู่ในโลกส่วนตัว มีเพียงการปลูกต้นไม้ดูแลสวนเป็นกิจกรรมหลัก ชื่นชอบและรักในการจัดและดูแลสวน วิธีการใช้ชีวิตของมัดสุนั้นเปรียบดังซามูไร แต่ไม่ใช่ซามูไรที่มีความแข็งแกร่งภายนอก

อย่างนักรบ หากแต่เป็นซามูไรที่มีความเข้มแข็งภายในจากการทำสวน ศิลปะการจัดสวนของญี่ปุ่นถือเป็นการขัดเกลาจิตใจให้มั่นคงหนักแน่น เช่นเดียวกับการฟันดาบของซามูไร

รูปแบบการใช้ชีวิตของมัดสุตรงกับวิถีของซามูไรตามหลักปรัชญาชิโด ในเรื่องของความมีเมตตาจิต ไม่นิ่งดูตาย เมื่อเห็นคนตกทุกข์ได้ยากนั้นต้องรีบช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ ซึ่งตัวละครมัดสุเป็นตัวละครที่มีลักษณะดังกล่าว เขาช่วยเหลือตัวละครที่ชื่อ “ซาจิ” ซาจิเป็นหญิงสาวสวยซึ่งเป็นคนรักของเพื่อนสนิทของมัดสุ เมื่อซาจิเป็นผู้ป่วยโรคเรื้อน เธอไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวและในสังคมเดิมได้ดังคนปกติ เพราะทุกคนต่างรังเกียจ โรคเรื้อนที่เธอเป็นอยู่นั้นตามสังคมญี่ปุ่นถือว่าเป็นโรคที่ทำให้ครอบครัวมีมลทิน เสื่อมเสียเกียรติยศและศักดิ์ศรี มัดสุจึงช่วยเหลือซาจิทุกวิถีทางและนำพาเธอไปอยู่ในโลกใบใหม่ที่หมู่บ้านยะมะกุจิ ซึ่งเป็นหมู่บ้านบนเขาอันห่างไกล เป็นที่รวมตัวกันของผู้ป่วยโรคเรื้อน มัดสุสอนให้ซาจิเข้มแข็งและสู้ชีวิตต่อไป ดังตัวอย่าง

“หลังจากที่โทโมโกะตายไปแล้วเกือบปี แขนซ้ายของดิฉันจึงเริ่มมีผื่นขาวขึ้นขนาดใหญ่ประมาณเหรียญเงินได้ ตอนแรกดิฉันไม่ได้คิดอะไรจนเริ่มเป็นไข้และเวียนหัว ผื่นนั้นก็ไม่มียอมหายไปไหน ตอนนั้นดิฉันถึงยอมรับว่าอาการทั้งหลายนั้น เป็นสัญญาณบอกว่าตัวเองติดโรคเรื้อนเข้าแล้ว ดิฉันตกใจกลัวมาก เพิ่งจะนึกออกว่าแผลที่ตัวเองเป็นนั้นเหมือนกันแผลที่เคยเกิดขึ้นอยู่บนหน้าของโทโมะโกะ ดิฉันซ่อนแผลไว้ในเสื้อกิโมโนไม่ยอมให้ใครในบ้านเห็น บางทีแผลนั้นก็หายไป แต่อีกหลายเดือนต่อมาก็กลับมาใหม่ ตอนนั้นที่บ้านกำหนดวันแต่งงานให้ดิฉันกับเคนโซ ถึงจะยังเด็กอยู่แต่ดิฉันก็ชอบคุณพระเจ้าที่ทำให้โชคได้แต่งงานกับชายหนุ่มที่ดิฉันรัก เวลามองไปที่แผลที่ขึ้นอยู่เป็นดวงนั้นดิฉันก็รู้สึกเหมือนฝันร้ายทุกครั้งไป ดิฉันไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใครดี แล้วก็นึกถึงมัดสุตั้งแต่ที่โทโมโกะฆ่าตัวตาย มัดสุเป็นคนจิตใจดีมาก คอยเข้าอกเข้าใจ เขาเป็นเพียงคนเดียวที่พูดถึงเรื่องการตายของโทโมะโกะได้อย่างไม่กลัว เป็นคนเดียวที่บอกดิฉันว่าโทโมโกะคงอยากให้ดิฉันเข้มแข็งและสู้ชีวิตต่อไป ดิฉันเชื่อว่ามัดสุจะช่วยให้ดิฉันกล้าเผชิญหน้ากับสิ่งต่างๆ ได้ ไม่ว่าเรื่องอะไรต่อไปก็ตาม”

(Gail Tsukiyama2537 : 145-146)

ซาจิเงยหน้าขึ้นมองและยิ้ม “การพยายามปกป้องหมู่บ้านไว้ไม่ใช่ความกล้าหาญหรอกค่ะ เป็นเพราะสัญชาตญาณต่างหาก ความกล้าหาญคือการที่คุณช่วยคนอื่นทั้งๆที่ตัวเองไม่มีอะไรจะสูญเสีย มัดสุซังกับคุณสิที่ควรจะเรียกว่าผู้กล้า”

(Gail Tsukiyama2537 : 134)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งภายในจิตใจ และวิถีชีวิตที่เปี่ยมด้วยความเมตตาของมัตสึที่กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว มีน้ำใจ สามารถเป็นที่พึ่งให้ผู้ที่อ่อนแอกว่า

นอกจากนี้มัตสึยังดูแลซางิเป็นอย่างดีในทุกด้าน สร้างที่อยู่เป็นของตนเองให้ซางิ รวมถึงชวนซางิ บ้านให้เธอดูแล ผู้ป่วยโรคเรื้อรังในหมู่บ้านเปรียบมัตสึเป็นเทพเจ้าของยะมะกุจิ เพราะนอกจากซางิแล้ว มัตสึยังช่วยเหลือผู้ป่วยอื่นๆอย่างเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ ดังตัวอย่างเช่น

“แล้วพวกชาวบ้านชนวัดศุก่อสร้างขึ้นมาแบบนี้ได้อย่างไรครับ ” ผมถาม เป็นครั้งแรกที่ผม निकออกมา ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตามที่หมู่บ้านยะมะกุจินี้ต้องขึ้นภูเขามาอิโรซึไปที่ห้องที่มัตสึกำลังจัดเป็นห้องนอนคืนนี้ “ส่วนใหญ่มัตสึเป็นคนขึ้นมาให้ครับ ” เขาตอบด้วยเสียงดังชัดเจน “ตอนที่มาอยู่ที่นี่ใหม่ๆถ้าไม่ได้มัตสึล่ะก็ พวกเราอยู่ไม่รอดมาจนถึงทุกวันนี้หรือครับ มัตสึเป็นเทพเจ้าประจำหมู่บ้านยะมะกุจิตัวจริง เขาถึงมาที่นี่ได้ในวันนี้ไงครับ ”

(Gail Tsukiyama2537 : 135)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทาระหว่างสติเฟนและอิโรซัง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มัตสึขึ้นไปช่วยหมู่บ้านยะมะกุจิหลังจากโดนไฟไหม้ มัตสึเปรียบเป็นกำลังที่เข้มแข็งและเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในหมู่บ้านยะมะกุจิ และมัตสึเองก็ยังเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของสติเฟน สติเฟนได้มาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และแนวความคิดของสังคมญี่ปุ่นผ่าน มัตสึ โดยเฉพาะวิถีการใช้ชีวิตที่เข้มแข็งและกล้าหาญเยี่ยงซามูไรโบราณของมัตสึ

อย่างไรก็ตามวรรณกรรมเรื่องซามูไรในสวนสน ไม่เพียงแต่สะท้อนแนวคิดเรื่องซามูไรเท่านั้น แนวคิดที่น่าสนใจและปรากฏในเรื่องซามูไรในสวนสนอีกแนวคิดหนึ่งคือ แนวคิดเรื่องเซน

เซนเป็นลัทธิหนึ่งในพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน แนวทางการสอนของเซนนั้น เน้นสอนให้อยู่กับความจริง ในการยอมรับตัวเองโดยอาศัยธรรมชาติของชีวิตเป็นสิ่งที่สอน มนุษย์ต้องเรียนรู้วิถีดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่อดีตหรืออนาคต เช่นสอนว่า ชีวิตต้องยึดขณะปัจจุบัน โดยการอยู่กับปัจจุบัน มนุษย์นั้นต้องสัมพันธ์กับตนเอง และสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่พร้อมเสมอในปัจจุบัน ไม่มีความเสียใจต่ออดีต โดยการคิดถึงแต่อนาคต ก็จะทำให้ปัจจุบันเบาบางลง เวลาที่จะดำรงอยู่คือ "เดี๋ยวนี้"

แนวคิดเรื่องเซนที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้แนะนำเสนอผ่านตัวละคร ชื่อ “มัตสึ”เช่นกัน เนื่องจากแนวทางการสอนของเซนนั้น เน้นการเผชิญหน้าอยู่กับความจริง มัตสึสอนให้ซางิหญิงสาวผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ต้องการหนีปัญหา และคิดว่าการฆ่าตัวตายนั้นจะเป็นวิธีแก้ปัญหาคือดีที่สุด ให้รู้จักเผชิญหน้ากับปัญหา และกล้าที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป นอกจากนี้แนวคิดเรื่องเซนที่ปรากฏในเรื่องนี้อีกประการหนึ่งนั่นคือ การจัดสวน โดยเกลสกียาม่าใช้ศิลปะการจัดสวนของญี่ปุ่น เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของตัวละครต่างๆในเรื่อง

ศิลปะการจัดสวนของญี่ปุ่น หมายถึง วิธีของเซนที่แสดงถึงธรรมชาติและความเป็นระเบียบ โดยศิลปะการจัดสวนของญี่ปุ่นเป็นการขัดเกลาจิตใจให้มั่นคงหนักแน่น การจัดสวนช่วยฟื้นฟูเยียวยาปัญหาในชีวิตของตัวละครในเรื่องต่างกันไป โดยมี“มัตสุ” เป็นสื่อกลาง เป็นสะพานเชื่อมให้ตัวละครอื่นๆ ในเรื่องได้รู้จักกับการจัดสวน

ศิลปะการจัดสวนของญี่ปุ่นที่มีส่วนช่วยฟื้นฟูเยียวยาของตัวละครที่เด่นชัดที่สุดในเรื่อง คือ ซาจิ หญิงสาวผู้ป่วยเป็นโรคเรื้อน มัตสุเป็นคนนำพาเธอให้รู้จักกับสวน มัตสุสร้างสวนให้ซาจิดูแล และยังส่งเสริมให้ซาจิทำสวนเพื่อฟื้นฟูชีวิตของเธอ สวนนั้นสามารถรักษาเยียวยาความเจ็บปวดทางใจของซาจิได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง

“ถ้าไม่ได้มัตสุช่วยก็คงไม่ได้แบบนี้หรอกค่ะ” ซาจิว่า “หลายปีที่ผ่านมาอยู่ที่นี้ ดิฉันไม่เหลือความหวังของการมีชีวิตเลยค่ะ มีแต่มัตสุเท่านั้นที่บอกดิฉันว่าเราควรจะมีสวนเป็นของตัวเองสักสวนหนึ่ง”

“แล้วคุณก็เลยสร้างสวนนี้ขึ้นหรือครับ”

“มัตสุช่วยด้วยค่ะ เขาทำให้ดิฉันเห็นว่าชีวิตไม่ได้มาจากภายในเพียงอย่างเดียว ชีวิตภายในของเราจะแผ่ขยายไปยังสิ่งต่างๆ รอบตัว ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เพราะอย่างนี้ สวนแห่งนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตดิฉันค่ะ”

(Gail Tsukiyama2537 : 52)

“ซาจิยื่นคราดให้และพลิกให้ผมลอง ผมค่อยๆ ลองคราดนั้น ไปตามแนวกรวดหินที่อยู่เบื้องหน้า พยายามไม่ไปโดนสายคลื่นที่จัดไว้แล้วอย่างสวยงามและคู่ออน โยนระหว่างที่ลากคราดไปมาบนก้อนกรวดนั้นก็เกิดความรู้สึกประหลาด ต่างจากตอนที่ทำงานกับวัตถุอื่น ไม่ว่าจะเป็ฝึแปรง สี น้ำ หรือว่าดิน น้ำหนักของก้อนกรวดแต่ละก้อนที่ถ่วงคราดไว้เวลาที่เรลากคราดไปเรื่อยๆ ทำให้รู้สึกถึงความเข้มแข็งและคงทนได้อย่างประหลาด

“ดิฉันจะเปลี่ยนลวดลายให้ก้อนกรวดพวกนี้อยู่เสมอแหละค่ะ” ซาจิว่า

“ตอนที่เริ่มทำสวนใหม่ๆ บางครั้งดิฉันเปลี่ยนลายวันละหลายครั้งเลยทีเดียว”

“แล้วมัตสุว่าอย่างไรบ้างล่ะครับ” ผมหยุดและหันมาถามซาจิ

“มัตสุไม่ได้ว่าอะไร เขารู้ว่าการได้ทำสวนอย่างนี้เป็นหนทางเดียวที่จะทำให้ดิฉันมีจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคงได้”

ผมนิ่งเงียบเพราะไม่รู้จะพูดอะไร

เสียงซาจิดังขึ้นอีกครั้ง “ใครจะรู้ว่ามัตสุเป็นคนช่วยชีวิตดิฉันไว้ ดิฉันนึกเสมอว่าจำเป็นต้องเป็นเคนโซ จนวันที่ชะตาลิขิตให้โทโมโกะต้องฆ่าตัวตาย”

(Gail Tsukiyama2537 : 87-88)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทนาระหว่างสติเฟนและซาจิ แสดงให้เห็นว่าชีวิตคนเราควรดำเนินต่อไปด้วยความหวัง เมื่อซาจิต้องพบเจอเรื่องราวร้ายๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ไร้ซึ่งความหวัง มัตสึจึงต้องการให้ซาจิลุกขึ้นสู้อีกครั้ง เขาต้องการสร้างความหวังให้ซาจิโดยการให้เธออยู่กับธรรมชาติ สร้างสวนให้เธอเป็นของตัวเองให้เธอดูแล ความเพลิดเพลินกับธรรมชาติและการจัดสวนจะเป็นสิ่งช่วยเติมเต็มจิตใจ ผ่อนคลายความรู้สึก และทำให้จิตใจของซาจิกลับมาเข้มแข็งมั่นคงอีกครั้ง

ตัวละครต่อมา คือ สติเฟน เด็กหนุ่มชาวจีนผู้ป่วยด้วยโรควัณโรค สติเฟนสามารถแข็งแรงขึ้นจากการช่วยเหลือของมัตสึและซาจิในการทำสวนเช่นกัน การจัดสวนเป็นสิ่งที่ช่วยเยียวยาฟื้นฟูความเจ็บปวดทรมานของสติเฟน ดังตัวอย่าง

“พอได้ทำงานในสวนกับซาจิ ผมก็แข็งแรงขึ้นทุกวัน อาการปวดหัวหายไป ตอนที่เอามือชุดลงไปเดินในดินสีดำที่เย็นเฉียบ กลิ่นดิน กลิ่นสนและๆ ลมเย็นของต้นฤดูหนาวทำให้ผมมีชีวิตชีวามากขึ้น”

(Gail Tsukiyama2537 : 66)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการจัดสวนช่วยฟื้นฟูร่างกายของสติเฟนให้แข็งแรงและมีชีวิตชีวามากขึ้น นอกจากการจัดสวนจะช่วยฟื้นฟูเยียวยาความเจ็บปวดทรมานของสติเฟน มัตสึยังใช้การจัดสวนและความสวยงามของธรรมชาติมาช่วยปลอบประโลมความเจ็บป่วยทางใจ เพื่อช่วยสอนสติเฟนให้เรียนรู้ และเข้าใจชีวิตของมนุษย์เรามากขึ้นด้วย ดังจะเห็นได้จาก

“ก็ดีไม่ใช่หรือครับ สติเฟนซัง” มัตสึกล่าว “บางครั้งคนเราก็ต้องตัดบางสิ่งออกไปเพื่อให้มันโตขึ้นและแข็งแรงกว่าเดิม”

ผมพยักหน้า

“ตอนแรกอาจจะรู้สึกเหงาและอ้างว้างบ้าง แต่พอถึงฤดูใบไม้ผลิก็จะมีดอกไม้ ออกมาอีกครั้ง”

(Gail Tsukiyama2537 : 204)

มัตสึค่อยๆ ลุกขึ้นยืน ก้าวถอยหลังไปก้าวหนึ่ง พลังมองดินสนดำอย่างชื่นชม “ผมไม่ได้บอกว่าพวกเราที่เป็นมนุษย์ไม่ต้องเรียนรู้อะไรอีกแล้ว บางครั้งเรารักและเกลียดชังกัน โดยไม่ใช้ความคิดหรือเหตุผลเข้ามาเกี่ยวข้อง เรามักจะคาดหวังจากอีกคนหนึ่งมากเกินไปและมักจะผิดหวังอยู่เสมอ เก็บดอกไม้มันนั้นมาสิครับ” เขาว่าพลังชีไปที่ดอกเครปเมอร์เทิล “ดอกไม้มันมีอายุสั้นแต่คุณก็รู้ว่าจะคาดหวังอะไรจากดอกไม้มันนี้ได้บ้าง กลีบของดอกนี่กำลังกลายเป็นสีเหลืองทำให้รู้ว่าอีกอาทิตย์เดียวเท่านั้น เรื่องต่างๆ จะซับซ้อนขึ้น แต่ท้ายที่สุดแล้ว สติเฟนซัง คุณก็ได้มองย้อนหลังไปถึงสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต และเรียนรู้ว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายทั้งนั้น ไม่ว่าคุณจะได้เจอเคโกะซังอีกหรือไม่ ก็ไม่มีใครสามารถพรากความทรงจำที่คุณเคยได้พบเธอไปได้ ถ้าเธอเป็นคนสำคัญจริงๆ

แล้วล่ะก็ เธอจะอยู่กับคุณตลอดไป” มัตสึว่าพลางยกกระเบาะดินขึ้น

(Gail Tsukiyama2537 : 205)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นตอนที่สตีเฟนเข้ามาช่วยมัตสึตัดแต่งกิ่งไม้ในสวน และสตีเฟนได้เล่าเรื่องราวปัญหาทางจิตใจ ว่าเขาจะไม่เจอเคโกะ หญิงสาวที่สตีเฟนแอบชอบได้อีกต่อไป เนื่องจากพี่ชายเคโกะได้เสียชีวิตจากสงครามการสู้รบระหว่างญี่ปุ่นเข้าไปตั้งกองกำลังที่จีน จึงเป็นสาเหตุให้ครอบครัวของเคโกะและสตีเฟนต้องกลายเป็นศัตรูกัน มัตสึจึงใช้ธรรมชาติรอบตัว มาเปรียบกับชีวิตของมนุษย์เพื่อสอนให้สตีเฟนเข้าใจชีวิตมากขึ้น

การจัดสวนนอกจากจะช่วยเยียวยาจิตใจ และสตีเฟน ทั้งจากการเจ็บป่วยทางกายและทางใจแล้ว สำหรับตัวมัตสึเองนั้น สวนก็ช่วยฟื้นฟูเยียวยาความเจ็บปวดทางใจที่เขาต้องสูญเสียน้องสาวและเพื่อนอันเป็นที่รักไปเช่นกัน ดังตัวอย่าง

ผมพยายามวาดรูปอีกครั้งแต่ก็ไม่ค่อยจะสำเร็จเท่าไร คอยคิดอยู่แต่เรื่องชาติต้องกลับไปชะมะกุจอย่างกะทันหัน หลังจากทะเลาะกับเคนโซ มัตสึใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับคนเดียวในสวน ซึ่งบัดนี้กลายเป็นที่ลี้ภัยของเขาอีกครั้ง เป็นที่เดียวที่เขารู้สึกสบายใจ สวนนี้เองที่มัตสึเป็นศิลปิน คอยแต่งแต้มผสมสีสันต่างๆ ถึงแม้สวนจะกลับมาสวยงามเหมือนเดิม แต่ว่ามีบางสิ่งขาดหายไป ชาติซึ่งครั้งหนึ่งเคยทำให้ผมกับมัตสึและสวนแห่งนี้หลงใหล บัดนี้ได้จากไปเสียแล้ว ทั้งไว้เพียงความว่างเปล่าที่ไม่มีอะไรมาเติมให้เต็มได้

(Gail Tsukiyama2537 : 83)

จากตัวอย่างเป็นเหตุการณ์ความไม่สบายใจของมัตสึ หลังจากที่เขาได้ทะเลาะอย่างรุนแรงกับเคนโซ มัตสึจึงใช้การจัดสวนเป็นวิธีแก้ปัญหาให้กับตนเอง โดยการนำตัวเองเข้าไปอยู่กับสวนเพื่อสวนช่วยฟื้นฟูเยียวยาความเจ็บปวดทางใจ การจัดสวนของตัวละครทั้งสามเป็นไปตามวิถีแห่งเซนที่สอนว่า เมื่อคนเรามีปัญหา ก็จงนำตัวเอง ไปอยู่กับธรรมชาติ เพื่อให้ธรรมชาติช่วยแก้ปัญหา และเยียวยาจิตใจ

กลวิธีการนำเสนอ

วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง **ขามุไรในสวนสน** ผู้เขียน เกล ลีเกียถ่ายทอดราวเรื่องทั้งหมดในลีลาเรียบง่ายสมจริง ผ่านบันทึกประจำวันของตัวละครเอก เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ช่วงปี ค.ศ.1937-1938 ซึ่งญี่ปุ่นส่งกำลังทหารเข้ารุกรานแผ่นดินจีน ด้วยหวังว่าจะใช้เป็นฐานที่ตั้งที่มั่นคงที่สุดในโลก ซึ่งเป็น

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง วรรณกรรมเรื่องนี้โดดเด่นมากในการใช้ฉากหลังอย่างหมู่บ้านชนบท หมู่บ้านบนภูเขา สวนญี่ปุ่น ตลอดจนจินตนาการที่ลอยฟ้าในแต่ละฤดูกาล มาสนับสนุนเหตุการณ์และอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างเหมาะสมสวยงาม โดยเกล ลีเกียมาใช้วิธีการนำเสนอเรื่องราวโดยแบ่งเป็นบทอย่างชัดเจนตามชื่อฤดูกาล ผู้เขียนตั้งใจที่จะใช้บรรยากาศของฤดูกาลเป็นตัวส่งเสริมเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครนั้นดำเนินไปตามทิศทางของฤดูกาล ซึ่งเริ่มต้นเรื่องด้วยฤดูใบไม้ร่วง ฤดูหนาว ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน และจบลงด้วยฤดูใบไม้ร่วงเช่นเดิม

ฤดูใบไม้ร่วง เป็นฤดูของการเปลี่ยนผ่าน เกล ลีเกียมาเริ่มต้นวรรณกรรมเรื่องนี้ด้วยฤดูใบไม้ร่วง เนื่องจากเป็นตอนที่ตัวเอกของเรื่อง สตีเฟนเด็กหนุ่มชาวจีนผู้ป่วยเป็นวัณโรค ต้องหยุดพักการเรียน และพลัดพรากจากครอบครัวอันเป็นที่รัก เพื่อมาพักรักษาตัวที่หมู่บ้านทารุมิ ประเทศญี่ปุ่น เกล ลีเกียมาได้ถ่ายทอดเรื่องราวและบรรยากาศให้เห็นถึงความเปลี่ยวเหงาอ้างว้างในการใช้ชีวิตแปลกที่พลัดถิ่นของเด็กหนุ่มชาวจีน ซึ่งต้องแบกรับปัญหาต่างๆของครอบครัวที่อยู่ห่างไกล ไม่ว่าจะเป็นชีวิตแต่งงานที่ราวฉาบระหว่างพ่อกับแม่ อารมณ์วิตกกังวลใจจากข่าวคราวที่ญี่ปุ่นยกกองทัพบุกโจมตีประเทศจีน อีกทั้งการที่ต้องมาปรับตัวในสถานที่ใหม่ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ไม่คุ้นชิน ดังตัวอย่าง

“บางครั้งอดคิดไม่ได้ว่าการต้องมาอยู่ทารุมินี้ก็เหมือนกับค่อยๆ ตายไปอย่างเงียบๆ แต่ลมทะเลที่นี่ทำให้ผมหายใจได้คล่องกว่าในฮ่องกง”

(Gail Tsukiyama2537 : 14)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของสตีเฟนที่มีต่อทารุมิ ก่อนที่เขาจะพลัดพรากจากครอบครัว แล้วเดินทางไปพักผ่อนฟื้นฟูร่างกายในสถานที่แห่งใหม่

ฤดูหนาว เป็นฤดูแห่งความหนาวเย็น มีสภาพอากาศแห้งแล้ง สิ่งมีชีวิต รวมถึงพืชพรรณธรรมชาติ หากไม่มีภูมิคุ้มกันหรือไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพอากาศได้ก็จะเจ็บป่วย หรือล้มตาย เป็นฤดูที่แสดงถึงความโหดร้ายในชีวิตของคน เกล ลีเกียเริ่มต้นฤดูหนาวด้วยเหตุการณ์ที่แสดงถึงความโหดร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิตของซาจิ มัตสึ และเคนโซ เป็นเหตุการณ์ที่เคนโซมาหาสตีเฟนที่บ้าน เพราะลืมหาจดหมายถึงซาจิมา ให้มัตสึ ซาจิเป็นหญิงสาวที่เคยถูกหมั้นหมายว่าจะแต่งงานกับเคนโซ แต่ทั้งสองก็ไม่สามารถครองรักกันได้ เพราะซาจิป่วยเป็นโรคเรื้อน เคนโซไม่สามารถยอมรับสิ่งที่ซาจิเป็นหลังจากเป็นโรคได้ แต่ก็ยังคงไม่ลืมเธออยู่ นั่นเอง จึงมีเพียงมัตสึที่คอยเป็นสื่อกลาง เมื่อเคนโซมายังบ้านของมัตสึ เคนโซได้พบกับซาจิ เคนโซจึง

เกิดความเข้าใจผิด เนื่องจากมัดสุเคยบอกเคน โซว่าซาจิจะไม่ลงมาจากหมู่บ้านยะมะกุจิอีก ซึ่งเป็นความจริง มาตลอด จนกระทั่งซาจิยอมลงมาหลังจากเกิดพายุในทารุมิ เพราะเป็นห่วงสติเฟินและมัดสุ และเป็น เหตุการณ์บังเอิญที่ทำให้เคน โซมาพบเข้า จึงเกิดความเข้าใจผิดและทะเลาะกัน ดังตัวอย่าง

“แกยังมีหน้ามาโกหกอะไรฉันอีกล่ะ” เสียงนั้นดังจนเป็นเสียงตะโกน
ได้ยินเสียงมัดสุตอบว่า “ฉันไม่เคยโกหกนายเลยนะ เคน โซ”
“แต่แกไม่เคยพูดความจริงเลย”
“ได้โปรดเถอะเคน โซซัง คุณไม่เข้าใจหรอก” ผมได้ยินเสียงซาจิขอร้อง”

(Gail Tsukiyama2537 : 76)

มัดสุเดินเข้าไปหาเคน โซ เขาเอื้อมมือไปจับไหล่และเหวี่ยงเคน โซออกไปนอกประตู จนเสียหลักล้มลงกระแทกบันไดไม้และกลิ้งตกลงไปที่พื้นดิน มัดสุก้าวไปหยุดยืนดูที่ประตู ผมตามออกไปดู เห็นเคน โซรีบลุกขึ้น
“นี่ฉันเสียเวลามาหลายปีกับนั่งสัตว์ประหลาดนี้” เคน โซตะโกน “ตอนนี้ฉันเข้าใจแล้ว เข้าใจ ทุกอย่างแล้ว แกเอาไปหอะมัดสุ ผู้หญิงคนนี้ไม่มีใครเอาหรอก”

(Gail Tsukiyama2537 : 77)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวอย่างแรก เป็นเหตุการณ์ที่สติเฟินเพิ่งกลับมาถึงบ้าน และเข้ามาเห็นเคน โซ มัดสุและซาจิทะเลาะ เพราะเคน โซเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมัดสุและซาจิผิด สติเฟินจึงเข้ามาแอบดู เหตุการณ์ข้างประตูอย่างเงียบๆ ตัวอย่างที่สอง เป็นเหตุการณ์การทะเลาะกันอย่างรุนแรง มัดสุแสดงการใช้กำลังเพื่อต้องการให้เคน โซหยุดต่อว่าซาจิ และเป็นครั้งแรกที่เคน โซได้เห็นรอยแผลที่ใบหน้าซาจิอันเป็นผลมาจากโรคเรื้อน เคน โซตกใจและรับไม่ได้ เขาจึงใช้วาจาต่อซาจิอย่างเสียหายและรุนแรงมาก ทั้งสามเสียใจ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก หลังจากนั้นซาจิรีบกลับขึ้นไปยังยะมะกุจิอย่างกะทันหัน และเธอตั้งใจ จะไม่กลับลงมาทารุมิอีก เพราะคิดว่าการที่เธออยู่ที่ทารุมิจะทำให้ทุกคนเสียเกียรติ

และหลังจากเหตุการณ์ที่ทั้งสามทะเลาะกันเพียงไม่นาน เคน โซมีจิตใจที่ไม่แข็งแรงพอ ไม่สามารถ ที่จะอดทนยอมรับความจริงได้ เขาจึงตัดสินใจผูกคอตาย เคน โซเปรียบดังต้นไม้ที่ไม่สามารถอดทนกับความหนาวเย็นได้จนต้องตายในที่สุด ดังตัวอย่าง

“ดิฉันไม่อยากให้คุณ โกรธเคืองคนที่ตายไปแล้วนะคะ สติเฟินซัง เคน โซไม่รู้ว่าคุณต้องทำ อะไร ตอนนี้ดิฉันรู้แล้วว่าเรื่องที่ดิฉันเป็นโรคนั้น มันหนักหนาสาหัสเกินไปสำหรับเขา เขาเชื่อมาตลอด ว่าชีวิตของเขาจะต้องเรียบง่ายและมีแบบแผน มีแต่ความเป็นระเบียบและเกียรติยศ สุดท้ายแล้วเขาก็อยู่

กับดิฉันในแบบของเขาเอง เป็นแบบเดียวที่เขารู้จัก”

(Gail Tsukiyama2537 : 147)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทนาระหว่างซาจิ และสติเฟน เป็นเหตุการณ์ที่สติเฟนขึ้นไปหาซาจิที่หมู่บ้านยะมะกุจิ เพราะเป็นห่วงสภาพจิตใจซาจิ หลังจากรู้ว่าเคน โขผูกคอตาย จากบทสนทนาดังกล่าวเป็นตัวสนับสนุนให้สติเฟนรู้จักคน โขมากขึ้น เคน โขเป็นคนทะเลาะทะเลาะ และมิระเบียบกับการใช้ชีวิต เขาใช้ชีวิตไปตามแนวทางที่เขาวางไว้ เคน โขรักซาจิมาก เขาจึงรับความจริงในสิ่งที่ซาจิเป็นหลังเป็นโรคไม่ได้ เนื่องจากโรคเรื้อนเป็น โรคที่น่ารังเกียจในสังคมญี่ปุ่น อีกทั้งยังมีรอยแผลอันน่ากลัวจากโรค ซึ่งคอนท่ายของฤดูหนาวนั้น เกล สิกิยาม่าถ่ายทอดให้เห็นถึงจุดจบของมนุษย์ และความน่ากลัว โหดร้าย รวมถึงความเศร้าโศกของตัวละครได้อย่างลงตัว

ฤดูใบไม้ผลิ การผลิบานของดอกไม้เป็นเครื่องหมายที่บอกถึงการสิ้นสุดของฤดูหนาวและการมาเยือนของฤดูใบไม้ผลิ ในบทนี้เกล สิกิยาม่าถ่ายทอดให้เห็นถึงความสดใสของชีวิต หลังจากผ่านพ้นจากฤดูหนาวอันยาวนาน แล้วอะไรต่างๆที่เคยตายหรือหายไป ก็กลับฟื้นคืนขึ้นมาสู่ชีวิตใหม่ โดยเริ่มต้นฤดูใบไม้ผลิด้วยความรู้สึกเบิกบานในหัวใจของสติเฟนที่ได้พบเค โกะ เด็กผู้หญิงที่ตนแอบชอบอีกครั้ง หลังจากที่ไม่ได้เจอกันมาระยะหนึ่ง ดังตัวอย่าง

หลายอาทิตย์มานี้อากาศอุ่นขึ้นมาก ตั้งแต่วันที่ได้พบเค โกะ ผมรู้สึกสบายใจขึ้น ราวกับว่าความมืดมิดแห่งฤดูหนาวได้จางหายไป ทุกๆวัน ผมเห็นฤดูใบไม้ผลิใกล้เข้ามาทีละน้อย ดอกไม้สีชมพูผลิดอกออกมาจากพุ่มไม้ *ฮิกัน* เผยให้เห็นกลีบซ้อนกันเนืองแน่น โขยกลิ่นหอมจางๆ ทุกครั้งเวลาที่เดินเข้าไปในสวน

(Gail Tsukiyama2537 : 127)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความสุข ความอึดอ้อมใจของสติเฟน หลังจากที่ไม่ได้เจอกับหน้าเค โกะ มาตั้งแต่งานศพของเคน โข

ต่อมาเป็นเหตุการณ์ในหมู่บ้านยะมะกุจิถูกไฟไหม้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความโหดร้ายที่เล่นงานคนในหมู่บ้าน แต่แล้วทุกคนก็ช่วยกันดับไฟ และร่วมมือร่วมใจกันสร้างหมู่บ้านขึ้นมาใหม่อีกครั้ง แสดงถึงชีวิตแม้ผ่านเรื่องราวโหดร้ายเพียงใดก็ต้องดำเนินต่อไปได้อย่างมีความหวัง ชีวิตต้องมีการสร้างสิ่งใหม่โดยมีกำลังใจขึ้นมาแทนการสูญเสียเดิม ดังตัวอย่าง

ผมกับมัดสุยขึ้นดูเปลวไฟที่ค่อยๆมอดลง ชาวบ้านพากันมาขึ้นล้อมเปลวไฟนั้น สาดน้ำลงไปทีละถ่านของซากบ้านเรือน ทำให้มีควันพุ่งขึ้นมา ผมมองดูเหตุการณ์นี้นิ่งๆ พร้อมสูดอาภรณ์ที่เต็มไปด้วยควันเข้าไป ผ่าคลุมหน้าและผ้าพันแผลสีดำของพวกชาวบ้านหลุ่ร่วลงมาขณะที่ต้องสู้กับเพลิงไหม้อย่างเต็มที่ ถึงแม้ร่างกายจะเต็มไปด้วยแผลที่ดูน่าขยะแขยง บางคนจมูกแหง บางคนที่นิ้วกุด บ้างก็แขนขาดแต่ก็ไม่มีอะไรมาหยุดชาวบ้านพวกนี้ไม่ให้ต่อสู้กับไฟและช่วยหมู่บ้านชะมะกุจิให้รอดพ้นจากพระเพลิงได้ ชาวบ้านขึ้นล้อมบ้านเรือนที่ถูกเผาออกไป ต่างก็เช็ดคราบเขม่าควันที่เบื่อนอยู่บนใบหน้าออก แต่ละคนมีสีหน้าที่แสดงให้เห็นแล้วว่าพวกเขาพร้อมที่จะสร้างบ้านเรือนขึ้นใหม่แล้ว

(Gail Tsukiyama2537 : 132-133)

คืนที่มีการเลียขจลองกันนั้นเป็นคำคืนที่วิเศษที่สุดในชีวิตผมเลยทีเดีย มีโคมไฟสีเหลืองจุดอยู่รายล้อมรอบพื้นที่ตอนกลางของหมู่บ้าน สว่างไสวเป็นวงสวยงาม ผมกับมัดสุยนั่งอยู่กลางวงในฐานะที่เป็นแขกพิเศษ ผมดื่มเหล้าสาเก กินซูชิและขนม โมจิจุ่มซีอิ้วและน้ำตาล ซาจิพูดคุยและหัวเราะอย่างมีความสุขแบบที่ผมไม่เคยเห็นมาก่อน ส่วนฮิโรซังก็ร้องเพลงและเล่าเรื่องโน่นเรื่องนี้ให้ฟัง เหมือนกับว่าเสียงหัวเราะของทุกคนที่นี้ดังไปไกลเป็นไมล์ๆ บางทีอาจจะดังลงไปจนถึงหมู่บ้านทารุมิข้างล่างนั้น เหมือนเสียงของภูติที่ล่องลอยไปตามสายลม

(Gail Tsukiyama2537 : 171)

จากตัวอย่าง ตัวอย่างแรกเป็นเหตุการณ์ไฟไหม้หมู่บ้านชะมะกุจิ ขณะนั้นสติเฟินและมัดสุยกำลังขึ้นไปหาซาจิ ทั้งสองจึงได้ช่วยชาวบ้านดับไฟ ชาวบ้านในหมู่บ้านแม้จะเจอความโหดร้ายในชีวิต แต่ทุกคนต่างไม่ยอมแพ้ และมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป ไม่เหน็ดเหนื่อยต่อโชคชะตา และตัวอย่างที่สองเป็นงานเลี้ยงที่คนในหมู่บ้านชะมะกุจิจัดขึ้นเพื่อเลียขจลองหลังจากที่ทุกคน รวมถึงสติเฟินและมัดสุที่ร่วมมือร่วมใจกันสร้างหมู่บ้านขึ้นมาใหม่ งานเลี้ยงแสดงถึงความสุข สนุกสนาน แม้หมู่บ้านจะถูกความโหดร้ายหรือไฟไหม้ทำลายไปจดหมดสิ้น แต่มันถูกสร้างใหม่มาแทนสิ่งเก่า ด้วยพลังกำลังใจของชาวบ้านทุกคน

ฤดูร้อน เป็นฤดูแห่งการพักผ่อน ฤดูแห่งความสดใส รื่นเริง เกล สิกิยามาเปิดเหตุการณ์ในฤดูร้อน โดยเค โกะชวานสติเฟินไปท่องเที่ยวพักผ่อนกันที่ศาลเจ้าทามะ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่หนุ่มสาวทั้งสองออกไปเที่ยวเล่นกันสองต่อสอง แสดงให้เห็นบรรยากาศที่น่ารักสดใส สวยงาม และความสุขของหนุ่มสาว อีกทั้งฤดูร้อนเป็นฤดูที่มีวันหยุดอันยาวนาน เป็นฤดูที่ทุกคนในครอบครัวจะได้กลับมาเจอกันอีกครั้ง เช่นเดียวกับฟูมิโกะพี่สาวของมัดสุก็กลับมาจากโตเกียวเพื่อมาร่วมงานเทศกาล โอะฮะบั้ง เทศกาลนี้จัดขึ้นไม่เพียงแต่เพื่อระลึกถึงคนที่ตายไปแล้วเท่านั้นแต่ยังเพื่อฉลอง “ฟรุซา โตะะ” หรือบ้านเกิดเพื่อสู่ขวัญหมู่บ้าน ทุกปีคนที่เกิดและ

เติบโตในทารุมิจะกลับมาที่บ้านเพื่อฉลองเทศกาล โอะบ้ง เมื่อไปทำพิธีที่วัดศาสนาพุทธและไปไหว้หลุมศพของบรรพบุรุษแล้ว ชาวบ้านจะพากันไปเลี้ยงอาหารและมีการเดินรำเพื่อสู้ขวัญกันอย่างสนุกสนาน และการกลับมาของฟูมิโกะนั้นส่งผลต่อความคิดที่สตีเฟนมีต่อมัดสุ ทำให้สตีเฟนรู้จักมัดสุ ดังตัวอย่าง

วันที่ฟูมิโกะมาถึง ผมเดินไปที่ทารุมิกับมัดสุและรอรับพี่สาวของมัดสุที่สถานีรถไฟอย่างใจจดใจจ่อ ไม่ใช่เพราะผมตื่นเต้นอยากเห็นสมาชิกในครอบครัวของมัดสุเท่านั้น ผมอดรู้สึกประหลาดใจไม่ได้ว่าเขาเองก็มีครอบครัวอยู่เหมือนกัน ตลอดเวลาคุมมัดสุเป็นคนที่อยู่ได้ด้วยตัวเอง ไม่ต้องพึ่งพาใคร ผมลืมไปแล้วว่าครั้งหนึ่งเขาก็เคยเป็นลูกชายของคนคนหนึ่งและปัจจุบันนี้เขาก็เป็นน้องชายของคนอีกคนหนึ่งด้วย

(Gail Tsukiyama2537 : 187)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นความคิดที่สตีเฟนมีต่อมัดสุ เมื่อก่อนภาพที่สตีเฟนอาจมองมัดสุเป็นภาพคล้ายชาмуไรคนหนึ่งที่มีความขึงขัง เข้มแข็ง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง แต่เมื่อพี่สาวกลับมาภาพความคิดที่สตีเฟนมีต่อมัดสุก็เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มองเห็นแง่มุมความเป็นมนุษย์อื่นๆ ในตัวมัดสุเพิ่มขึ้นอีกหลายแง่มุม

ฤดูใบไม้ร่วง วรรณกรรมเรื่องนี้จบลงที่ฤดูใบไม้ร่วงเช่นเดิม ซึ่งเป็นฤดูที่แสดงถึงการเปลี่ยนผ่าน สตีเฟนต้องลาหมู่บ้านทารุมิเพื่อกลับไปยังบ้านเกิดของเขาที่โกเบ เป็นการกลับไปสู่สถานที่เดิมที่เคยจากมา อีกทั้งเรื่องราวยังทิ้งท้ายไว้ด้วยความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติของสตีเฟนเด็กหนุ่มชาวจีน และเค โกะเด็กสาวชาวญี่ปุ่น ดังตัวอย่าง

เรามักมีเวลาไม่พอให้ทำสิ่งที่อยากทำ ไม่นึกเลยว่า การต้องจากไปจากทารุมิจะลำบากขนาดนี้ แค่คิดก็น้ำตารินแล้ว ตอนเย็นขณะที่มัดสุกำลังทำกับข้าวและทำวิทยุอยู่นั้น ก็ได้ยินข่าวว่าเมืองหังโจว ถูกพวกญี่ปุ่นเข้ายึดเรียบร้อยแล้ว ผมยังไม่อยากนึกเลยว่าตอนนี้ที่เมืองจินเกิดเรื่องอะไรขึ้นบ้าง และก็ยังไม่อยากเชื่อเลยว่าเรื่องเกิดขึ้นเร็วขนาดนี้ มัดสุรีบเดินไปปิดวิทยุ

(Gail Tsukiyama2537 : 215)

เค โกะลังเลอยู่ครู่หนึ่งแล้วตอบอย่างรวดเร็วว่า “ฉันคงมาพบคุณอีกไม่ได้แล้วละค่ะ สตีเฟนซัง”

“อะไรนะครับ” ผมถาม รู้สึกเหมือนว่าเพิ่งโดนเค โกะตบหน้า

“ฉันขอโทษค่ะ แต่ก็คงต้องเป็นอย่างนั้นแหละค่ะ” เค โกะว่าพลางจ้องตามผม

“ฉันต้องไปเดี๋ยวนี้แล้ว”

(Gail Tsukiyama2537 :199)

จากตัวอย่างแรกเป็นความรู้สึกเศร้าใจของสติเฟินที่รู้ว่าอีกไม่นานต้องจากทารุมิเมืองอันเงียบสงบที่เขาเริ่มคุ้นเคยเพื่อกลับไปอยู่โกเบเมืองอันแสนวุ่นวายบ้านเกิดของเขา และตัวอย่างที่สองเป็นบทสนทนา ระหว่างสติเฟินและเคโกะ เคโกะมาชายหาดเพื่อบอกลาสติเฟินว่าทั้งสองจะไม่สามารถพบกันได้อีก เหตุการณ์ข้างต้นแสดงถึงความขัดแย้งกันระหว่างเชื้อชาติ ที่ทั้งสองประเทศทำสงครามกัน พี่ชายของเคโกะ ตายจากการไปรบที่หุโจวฟู ประเทศจีน ความบ้าคลั่งของสงครามทำลายทุกสิ่ง ไม่เพียงแต่ชีวิตทหารที่รบอยู่ในสงครามเท่านั้น สงครามกวาดล้างทุกอย่างที่ขวางหน้า ไม่มีใครหนีรอดไปได้ แม้แต่มิตรภาพที่สวยงามของเด็กหนุ่มสาวทั้งสอง เหตุการณ์นี้สร้างความเศร้าใจให้กับสติเฟินเป็นอย่างมาก

และตอนท้ายของฤดูใบไม้ร่วงตอนจบของเรื่อง เกล สึกิยาม่าจนวนรณกรรมเรื่องนี้ด้วยลีลาเรียบง่าย แต่งงดงามแสดงให้เห็นมิตรภาพที่สวยงามของชายต่างวัย เป็นเหตุการณ์ที่มัตสุมาส่งสติเฟินที่สถานีรถไฟ ทั้งสองรำลាក់ันบรรยากาศสออบอวลไปด้วยความผูกพัน เศร้าใจและน่าใจหายที่ทั้งสองต้องจากกันเหลือไว้เพียงมิตรภาพที่แสนสวยงามไว้ซึ่งความขัดแย้งของเชื้อชาติ ดังตัวอย่าง

ผมขึ้นไปนั่งในรถไฟ ออกร้องไห้เหลือเกิน ที่หน้าต่างฝนสาดลงมาเป็นสาย แม้คนจะยังไม่แน่นอนขบวนดี แต่ก็รู้สึกวุ่นวายในนี้ร้อนแทบจะไม่มีอากาศหายใจ ผู้คนเริ่มจับจ้องที่นั่งของตัวเอง ทันใดนั้นผมสังเกตเห็นว่ามีกล่องสีน้ำตาลหุคอยู่ตรงกองสัมภาระ มองดูก็รู้ได้ทันทีว่าเป็นของมัตสุมิ ผมรีบแกะกล่องออก ข้างในเป็นสมุดปกหนังสีดำสองเล่ม ในนั้นไม่มีข้อความอะไร ผมเอามือไล้ไปตามหน้าปกที่ทำจากหนังนุ่ม และพลิกดูข้างใน พอร์ตไฟเริ่มเคลื่อนตัว เพื่อมุ่งหน้าไปยังโกเบและถึงทารุมิไว้เบื้องหลัง ผมหุบปากกาหมึกซึมออกมา และบันทึกหน้าใหม่ก็เริ่มต้นอีกครั้ง

(Gail Tsukiyama2537 : 224)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงลีลาภาษาที่เรียบง่าย แต่แฝงสวยงามของผู้แต่ง ตอนจบของนวนรณกรรม มัตสุมอบสมุดโน้ตไว้ให้สติเฟิน เนื่องจากเขาต้องการให้สติเฟินได้เริ่มต้นกับชีวิตใหม่อีกครั้ง บันทึกหน้าใหม่เปรียบเสมือนการเริ่มต้นใหม่ สติเฟินได้เรียนรู้สิ่งต่างๆมากมายจากทารุมิ มัตสุมิต้องการให้เก็บเรื่องราวทารุมิไว้ในความทรงจำ และกลับไปเริ่มต้นใหม่อีกครั้งในโกเบบ้านเกิดของเขา

สรุปและอภิปรายผล

วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง **ชาмуไรในสวนสน** นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแบบชาмуไร และการเผชิญหน้ากับความป็นจริงในวิถีแบบเซน แนวคิดเรื่องเซนและแนวคิดเรื่องชาмуไรที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง **ชาмуไรในสวนสน** นั้น มีทั้งส่วนที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน ส่วนที่ไม่สอดคล้องกันนั้น คือ แนวคิดเรื่องการเผชิญหน้ากับความตาย ซึ่งวรรณกรรมเรื่องนี้เกล สึกิยาม่าได้แสดงให้เห็นการปะทะกันของแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแบบชาмуไร และการเผชิญหน้ากับความตายและความเป็นจริงในวิถีแบบเซน จากการวิจัยพบว่า ผู้เขียนให้คุณค่ากับการเผชิญหน้ากับความป็นจริงในวิถีแบบเซนมากกว่าแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแบบชาмуไร เนื่องจากแนวทางการสอนของเซน เน้นสอนให้อยู่กับความจริง สอนให้มนุษย์ดำรงอยู่กับปัจจุบัน ไม่ใช่อดีตหรืออนาคต

นอกจากนี้แนวคิดเรื่องเซนที่ปรากฏในเรื่องนี้อีกประการหนึ่งนั่นคือ การจัดสวน ศิลปะการจัดสวนของญี่ปุ่น เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของตัวละครต่างๆ ในเรื่อง เนื่องจากศิลปะการจัดสวนของญี่ปุ่นหมายถึง วิถีของเซนที่แสดงถึงธรรมชาติและความสะดวก โดยศิลปะการจัดสวนของญี่ปุ่นเป็นการขัดเกลาจิตใจให้มั่นคงหนักแน่นการจัดสวนช่วยฟื้นฟูเยียวยาปัญหาในชีวิตของตัวละครในเรื่องต่างกันออกไป

ในแง่ของกลวิธีการนำเสนอ วรรณกรรมเรื่องนี้โดดเด่นมากในการนำเสนอเรื่องราวโดยแบ่งเป็นบทอย่างชัดเจนตามชื่อฤดูกาล ผู้เขียน เกล สึกิยาม่าตั้งใจที่จะใช้บรรยากาศของฤดูกาลเป็นตัวส่งเสริมเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครนั้นดำเนินไปตามทิศทางของฤดูกาล ซึ่งเริ่มต้นเรื่องด้วยฤดูใบไม้ร่วง ฤดูหนาว ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน และจบลงด้วยฤดูใบไม้ร่วงเช่นเดิม การแบ่งเรื่องราวเป็นบทตามชื่อฤดูกาลนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีนัยยะเปรียบเปรยในลีลาของบทกวีอยู่อย่างเด่นชัด

ผู้วิจัยหวังว่าบทความวิจัยชิ้นนี้จะสามารถเป็นประโยชน์ หรือใช้เป็นแนวทาง ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้สนใจทั่วไป และสามารถนำบทความวิจัยชิ้นนี้มาประยุกต์ใช้เมื่อต้องการศึกษาผลงานชิ้นอื่นๆ ของเกล สึกิยาม่า หรือบทความวิจัยอื่นๆ ที่อธิบายถึงสภาพสังคมของประเทศญี่ปุ่น

บรรณานุกรม

- กนกอร เกตุพงษ์ชัย. (2553). “การวิเคราะห์บทบาทของตัวละคร“สี่ชานกวาง” ในเรื่องคนขายชาติ.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต สาขาวรรณกรรม คณะอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไฉเชตซ์ ที. สุกุติ. (2547). *เชนกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เดชมารุ ไทเซน.(2530). *วิทยายุทธเชน*. แปลโดย เหล่าเชื้อ. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ทิพาพร ไตรบรรณ. (2553). “วิเคราะห์นวนิยายแปลญี่ปุ่นเรื่อง คือฉันอีกคน.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต สาขาวรรณกรรม คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรมัส คลีรี. (2545). *บุชิโด กฎของซามูไร*. แปลโดย กอปรเชษฐ ดยัคคานนท์. กรุงเทพฯ: พับลิเคชั่น ท้อปปรินท์.
- ธิดาพร จิตระดับ. (2551). “บุชิโด วิถีแห่งซามูไร ความภูมิใจของญี่ปุ่น.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต สาขาวรรณกรรม คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภิรมย์ พุทธรัตน์.(2531). *ซามูไร ชนชั้นนักรบของญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: อี.ที.เซอร์วิส.
- สมภาร พรมทา.(2532). *พุทธศาสนิกายเชน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสถียร พันธรังสี.(2508). *บุชิโด จรรยาของทหาร จิตวิญญาณของญี่ปุ่น*. พระนครศรีอยุธยา : แพร่พิทยา.
- Gail Tsukiyama. (2537). *ซามูไรในสวนสน*. แปลโดย ยุทธชัย วิถีกล. กรุงเทพฯ : เอเอสเค มีเดีย.